

JUNIUS 19. XXV. sz.

A L E M E L I E.

TÖRTÉNETI BESZÉLY.

IRTA

DÓZSA DÁNIEL.

I.

Oh azok dicső napok voltak, melyekről az ősrégék ajka [szól. Akkor keleten a magyarok és görögök uralkodtak. Mindkét nemzet hatalmas s nagy vala. Harczosait rettegték a három világrész hatalmai, s hajói kelet gazdag árucikkeivel önték el a tengerek kikötőit.

A világhírű Byzanczban a görög császári koronát egy bizarr férfi tartá kezében, kit népének erkölcsi elfajultsága, s a nőnem könnyelműségei kimondhatlanul boszantának.

Ő nőgyűlölő volt. Nem látott e nemnél semmi lélekírányt, mely hajtatra a szenvedélytől szerelmi élvezetekben lelte minden gyönyörét, felpiperézte tarka bábokkal ruháit, napjait a mosodásokkal, s illatos fürdőkben élte át, nem gondolva semmi magasztosbra — csak arra, hogy tessék.

A császárné leányt szült... a bizarr uralkodó átkozta végzetét, mely illy gúnyt üzött vele. — De megesküdt szakállára, hogy leánya mentve leend

DÉLIBÁB.

mindazon gyalázattól, mellybe a féktelen bujaság sülyeszi a könnyelmű nőemet. Elkerülte naphosszat fényes termeit, hogy ne hallja a leányka sirását, azon syrén hangot, melylyel rossz daemonok csábitják a világot, s zavarják össze a családi magányt s az országokat.

Messze elbarangolt az olaj s pálma-erdőkbe, leghűbb barátainak kíséretében, még az állam gondjait is másra bizta, annál szabadabban menekülendő azon rémitő gondolata elől, hogy ő leányt nemzett — leányt, kinek hivatása elvégre is, mint ő hitte, hiúságnak élni.

A csendes est egy rengeteg közepében borúlt az uralkodóra. A hold szépen ragyogott, lágy szellőktől reszkettek az illatos pálmák, s karcsu plátánok lombjai. Közel egy kőszikla sipjain vidor zergék tánczoltak s mentek nyugalomra, midőn ugyanazon szirt körül gyöngye léptek nesze lőn hallható. A császár azon tájra tekintett. Sötétbe öltözött női alak haladt fel a szirt ösvényen, egy tövis bottal segítve lépteit.

Az uralkodót megragadta a kalandvágy, s fölkelve fektéből, követte az éji tünemény lépteit.

A sziklának csaknem közepe táján nagyobb szerű repedés volt látható. Az egy barlang szája lehetett. A nő e repedésbe tűnt el — az uralkodó követte őt.

Tágas barlangba léptek, mellyben csöndesen lobogott egy halovány mécs. Benn összehordott szikladarabokból emeltebb helyen ágy volt vetve famohából s pálmalevelekből. A nő fáradtan veté magát reá, midőn a férfi léptének nesze magára vonta figyelmét.

Az uralkodó megdöbbenés nélkül tekintte reá hosszason. A nő negyven éves lehetett, arcza fehér és halvány vala, termete s viselete amazonias, szemei buján feketék, arczkifejezése ingerlő elragadó.

— Nyomoru nő, nem illik nemedhez e büszke állás, mellybe magadat helyezed. Mit keressz itt ez uratlan magányban, hol nem lelsz rajongó ifjúságot, kit csábjaiddal elragadj, az ország kötelességei elől, s a dicsőség utjairól... hol nem habzik mámorosító ital a serlegekben, s az áldomások koszoruja összefüzetlen virágszálai ott hervadnak el a zöld füben. Avagy megtagadtad-e magadat, hogy kivétel légy a nőnemből, melly Byzancz ősi híré a bujaság s elpuhulás szenyjével megfertőzte, s a görög nemzet hőseinek nyomára kéjt és bünt lehellő nyomoru kéjenczeket állított elé — kikkel fürtelemben uszik egész nemetek — tapodva a hűséget s állativá alacsonyítva a régi szerelmet.

— Uram! ki vagy? . . Igy csak Byzancz császára gondolkozik e földön — szólt a nő alázatosb állást véve fel.

— Igen, én vagyok Byzancz uralkodója. Adj számot nekem, ki vagy? mit keressz e magányban?

— Ah hatalmas császár — szólt földre borulva a nő — én Glisteria vagyok, egyike azon világhírű nőknek, kiket a byzanci ifjuság szerelme után ismernek minden nemzetek. Szép voltam hajdan — ezer füstész és szobrász vett rólam eszményt a nő kellemekekre. A szerelem és hiúság ragadott. Szerelmeket hazudtak nekem a férfiak édes hangokon, fényes nászok ígéretével sodortak az elfajulásba, hittem szavuknak s a változó szív érzelmeinek árja után ragadtatva akkor ébredtem föl, midőn nevemtől undorral fordult el az erkölcs, s midőn nem keresett többé férfiú szerelmet nálam csak kéjeket. Elveszett egész életem, nem ismertem többé örömet, nem bánatot. Mig nem végre egy álmodalmódám, mellyből egészen új életre ébredtem. Hidegebben néztem szét a világon, hogy megvetni tudjam azon színlett erényeket, mellyeket a közönség megtapsol. Minden koszorun ott láttam a sötét perczek szennyjét. Hazatértek harczosaid a csatatérről diadalmenettel. A nép szobrokat emelt nekik, az egyházakban isteni tiszteletek tartattak értük, nevük szentesített. Ábrándos hölgyek szálltak oltár elé karjaikon szüz erkölcsöt vive menyasszony-ágyukba, azon istenített karok közé. Szétnéztem s az állam legmagasb hivatalait aljas kéjenczekkel láttam betöltve... dolyfős hercegek, kik előtt leborulva jelenik meg sok magas szellem. Visszaemlékeztem és meggyülöltem őket, s e magányba vonultam, hová csak a zerge jár s hol az embereknél hivebb oroszslány orditása rázza a bérczeket. És te uram első férfi vagy, kit két évtized oltalátok, vajha téged se lássalak soha, mert gyűlöletem s utálatom tárgya lett minden férfiú.

— Jóvéztem hozott ide — szólt az uralkodó — asszony épen téged kerestelek. Te megutáltad a gyönyört s gyűlölöd a férfiakat. Épen téged kerestelek.

— Hatalmas uralkodó nem értelek!

— Én szintugy utálok a nőket, mint te a férfiakat.—Utálok a nők szerelmét, ezen puszta pathoszt... ezen ködpalástját a vér gerjedelmének. Az ég azzal sujtott, hogy egy leány nemzője legyen. Aemelie leányom már fél éves. Én azt akarom, hogy ő csak képzettel se bírjon a nemi különbségekről, hogy soha se szeressen, soha férfit ne lásson, mig belőle azon szenvedély ki nem hal, mit szerellemnek neveznek, s mellynek erkölestelen mámorát mint a borét, kicsapongó s feslett költők énekelték meg, hogy a még feslettebb kéjenczek az emlékezetbeli halhatatlanság babérjait fűzzék halántékaikra. Figyelj reám. Van egy laktalan sziget ott alant a márvány-tengeren, halmok, szirtek s sűrű palmaerdők borítják felületét; körülé az összevágó hullámok örvényeket alakítanak. A tengerszinig emelkedő szirtek meg annyi scyllák gyanánt rémitik a hajósokat. Messze elkerülik e tájat a vitorlák, csak a kétségbeesett tengeri rablók vetnek évszázadban egyszer horgonyt a szigeten, mellyet ők valaha Esz-

kiadernek neveztek. Oda fogsz te menni leányommal s tizennégy rableánykával, kik mind csecsemők még, hogy sem valaha azon szigeten tul egyebet képzeljenek a végetlen tengernél. — Időszakonként egy hajóm fog megjelenni néma eunuchokkal, kik élelmetekről, ruháitokról gondoskodnak — A gyermekek most férfi, majd női ruhákba öltöznek, hogy ha valaha valamelly rabló kalandor oda vetődik, a különös öltözet föl ne keltse ismeretlen gondolataikat. Az ismert népek ruháit rendre fogják ők viselni — s nem fognak képzzel birni semmi egyébről, mint istenről, égről s azon szigetről mellyet laknak, annak terményeiről, madarairól s a márvány tengerről s halairól.

A különcz nő el volt ragadtatva a szintolly különcz császár ajánlatán. Parancsai alá helyezé magát s nemsokára Byzancz kikötőiből egy hajó ereszté szélnek vitorlát, melly egyenes vonalban egyik szigetnek tartott, melly legveszélyesebb pontján áll a Marmorának.

II.

Ezen esemény után néhány évvel a görög császár sergei harzi sikra szállottak a szomszéd magyarokkal. A magyar birodalom fekete tenger felőli részének fejedelme volt a szintolly fiatal mint bajnok hirű Tuma Marien Chan.

Dicső hadjárat folyt szárazon és vizen. A görögök a partról a tengerre verettek. A diadalmaskodó magyar hajók élelyomultak a Marmorára s az akkor laktalan szigeteken igyekeztek hajóikkal horgonyt vetni.

A szép Eszkiader szigete, hol most a kényelemszerető musulmanok mutató helyei diszlenek, akkor mint már említők laktalan vadon volt. Első megtelepült lakója gyanánt Glisteriát említik a hagyományok, tizenöt szép fiatal amazonokkal.

Glisteriában sok szellem s alapmiveltség rejtezett, nem hiányzott szivéből a természet iránti vonzalom, mellyet a világtóli elszigeteltség még elősegített. A sziget közepén, hol összehordott pálmagerendákból a hölgyek szomoru klasztroma állott, a növények szabad tenyészetének módosítása s izleti szépítése elárulá az emberi kezek nyomát.

A lak körül a sűrű berki fák kellemes és hűsárnyu sétányokká módosultak, s az ösvényeket sohasem volt szabad gyomoknak lepni el.

Itt, ott a lombokból pavillonszerű enyhlakok emelkedtek, mellyeknek összeillesztése a felserdült lányok kedves időtöltésükké vált.

Munka s szorgalomhoz szoktak a kedves gyermekek, kik nem ismertek világot Eszkiader szigetén tul s kik előtt ott látszott végzödni a mindenség, hol láthatáruk csalképzete szerint a kékesség a márvány-tenger zöld habjaiba alá hajol.

Ha olykor láttak mérhetlen távolban egy egy vitorlás hajót elhaladni, azt hitték, valamely tengercsoda uszik a hab színén társaival játszadoxva.

Sokáig voltak boldogok naiv együgyűségökben, s ha olykor egy új, egy addig ismeretlen madárkát vagy növényt fődöztek fel a szigeten s Glisteria azoknak tulajdonait megismerteté, minden kíváncsiságuk ki lön elégítve.

De az idővel együtt nőtt eszök s következtetések. Honnan s miből teremnek elő keces ruházataik? honnan olly élelemszerek, mellyek a szigeten fellelhetők nem valának? Ezen kérdések nemsokára felmerültek a lányok agyában.

És habár ekkor meg voltak nyugodva Glisteria azon válaszában, hogy mindezeket a mindenható isten kegyelme küldi meg, ki gondját viseli a legkisebb madárnak s táplálja az utolsó fűszált is, mégis lelkükben ezer titkos kérdés és megfejthetlen sejtemény emelkedett sok minden felett, mi körülöttök történt.

Sokáig tartott ez együgyű ámulat. Glisteria egyetértve a császárral ugy intézteté, hogy az élelem s ruházat hordó hajók mindig éj időn kötöttek ki, s amint lerakodtak távoznok kellett. Soha ezeket a lányok észre nem vették.

De gyakran elbarangoltak a sziget távolibb részeibe, ellesték a szigetet lakó állatok, szárnyasok s növények életét, tenyésését s hervadását, s az idővel együtt nőtt azon kérdés: hogyan és miért lesznek s enyésznek viszont el mindezek, s e közös létel s enyészlet közt hogyan élnek ők örökre s olly céltalanul?

Alemelie lelke még korábban kezdte fejleni, mint a több lányokéi. Már tizenhat éves volt ő s lelkén bizonyos méla busongás kezdte erőt venni, ismeretlen érzelmek s csodás sejtések emelkedtek keblében, s mintegy visszaálmadozni látszott egy bizonytalan világra, melly túl fekszik azon tájon, hol a csillagos ég a márvány tengerre aláhajol. . . messze messze, hol talán a Glisteria által annyiszor lerajzolt angyalok lakoznak.

— Miért mulatunk mi olly sokáig itt, miért nem megyünk oda, hol az isten közelében az angyalok olly boldogok?

Ezen kérdést mind sűrűbben kezdé intézni a bájoló teremtmény Glisteriához, mignem végre ez szükségesnek látta rövid levélkében értesíteni a császárt, hogy leánya szívében már felszóllalt a v á g y.

III.

Alemelie lelkét mindinkább kezdették megszállani valamely csodás álmadozások.

Most egy hattyu repült kebelére, melly ajkaival édesdeden játszott. Majd virágfüzérek röpködtek a légben, mellyeket ő tarka pillangók gyanánt kergette.

tett; de legvégül isteni fönségben kezdte feltünedezni álmain egy fényes alak, talán azon képzelet phantomja, melyet a lány Glisteria előadása után az istenről teremté magának.

Gyakran általa ismeretlen, megnevezhetlen ézetrohamok vettek erőt lelkén, és ilyenkor sirt, a nélkül hogy tudta volna miért? Elzárkozott a legsötétebb pálma lugasokba — ugy szerette ilyenkor a magányt s a kipatakzó köny, a lelkén száguldozó titkos fájdalom olly édesnek tetszett előtte, hogy midőn egykor Glisteria a könyről, mint a kellemetlen érzelmek kifejezéséről beszélt, Alemelie nem mellőzhette el azon ellenkező megjegyzést, hogy a köny és fájdalom lehet nagyon is édes!

E nyilatkozat felgerjeszté a nevelőnő figyelmét, mert édes fájdalmat nem érezhet senki más, csak az, ki a hazáról s szerelemről képzetekkel bír.

Mindinkább szem előtt kezdé Alemeliét tartani, s sikerült végre őt egy lugosban könyei között meglephetnie.

— Miért sirsz Alemelie, miért keresed a magányt? kérdé Glisteria gyöngéden megfogva a lányka kezét.

— Anyám anyám! egy édes fájdalom fojt, melyet te hinni nem akarsz — hagyj könyeznem — oh ez nekem ollyan jól esik.

— Hol valál a mult perczekben? egy idő óta nem láttalak.

— Egy sziklacsucson állottam várva a kelő napra, mellynek arcza olly csodásnak tetszett most, mintha az a körülmény röpke vidám madárkák zenéjére bámult volna! Elöttem egy fülmile végezte reggeli dalát, aztán játszani kezdett egy másik fülmilével. . . Távolabb egy pacsirta szállt fel, hívására egy második jelent meg . . . s olly nyájasan röpködtek egymás körül a légben, gyakran összerepültek, össze csattogtatták szárnyaikat. — Ugy rémlik előttem, hogy sem a két fülmile, sem a két pacsirta nem voltak épen egy alakuk, holott mégis pacsirták és fülmilék voltak . . . Mi az? Honnan ismerik csak ketten egymást . . . s miért nem többen?

— Azon miért bámulsz gyermekem? . . . hisz nemde ti tizenöten mind emberek vagytok, s mégis egymástól különböztök . . . és bárha mind szeretitek egymást, mégis Cháritással ketten legvidorabban találjátok magatokat. Ugy vált ki azon két fülmile s pacsirta is a többi közül.

— De mi Charitással gyakran együtt szomorkodunk s hallgatunk, azon madárkák pedig együtt olly vidámok voltak, s annyit csevegtek.

— Ha napokon átnéznéd őket, nem lelnéd mindig olly vidoraknak . . . a vidorság és komolyság egymással váltakoznak a teremtmények kedélyében — okoskodék Glisteria. — De csak mond tovább, mit láttál még, mi vonta magára figyelmedet?

— Egy zergét is láttam három kis zergével, s a kised csoportozathoz

csakhamar más zerge is érkezett, fényesebb, büszkébb, mint amazok. Ezt vidoran szökelték körül a kis zergék, míg a nagyobb ennek érkezésére egy játszi mozdulatot tőn, mekegő hangjával, mintha idvezelte őt, s érkezésének örült volna. Anyám! hát azon kicsiny zergék miért nem olly nagyok, mint a többiek?

— Ők az idővel együtt nőnek Alemeliem, s egykor szintolly nagyok lesznek.

— Ugy valaha ők igen kicsinyek lehettek.

— Valaha porszemek voltak.

— Hát minden porszemből lenni kell valaminek? te mondád egykor, hogy mi is porszemből lettünk. Négy év előtt mondád. Az óta egy kiszáritott citromhéjban néhány porszemet őrzök... de azokból semmi sem leve.

— Későn évszázadok alatt alakulnak a teremtmények.

— És ki teremti őket?

— Sokszor mondám, hogy mindent az isten teremt.

— Van-e sok isten? játszanak ők együtt mint a madárkák s zergék?

— Csak egy isten van.

— Oh ugy ő nem lehet boldog, neki sokszor fájhat itt itt — szolt Alemelie szívére mutatva picziny szép kezeivel.

— Szegény gyermek, s honnan hiszed boldogoknak a madárkákat s zergéket?

— Láttam vidám arcaikon, s könnyüded tánczokon a vidorságot s jókedvet. Én is voltam egykor olly boldog, hogy arczom hasonlatos lehetett az ő arcaikhoz. Most sem tudom, álmodtam-e akkor?

— Beszéld, beszéld! — szolt nyugtalansággal Glisteria.

— Egy olajfa árnya alatt pihentem, a nap már haladóban volt, a fölöttem árnyat vető olajfa lombjait a szellő játszin csapkodá keblemre. E puha érintésekre káprázatotat éreztem, fejem zugott... halántékaimon feszültek az idegek... Csakhamar könnyüded szellem-alakok lebegtek körül könnyü léptekkel hódító mozdulatokkal. Ollyanok voltak mint mink, mint Zenobia, Charitás, és még sem ollyanok... pedig emberek voltak ők is, de büszkébbek, fenségesbek, elragadóbbak... csakhamar a lombok verdeséseiben az ő puha karjaikra ismertem. Oh Glisteria mit éreztem, te mondád, hogy istennek imádat, neked szeretettel tartozunk... mit éreztem ezen lebegő lények iránt... Ők közép teremtmények lehettek az isten közt s közötted: őket imádni s szeretni lehetett egyszersmind... de hogyan szeretni? más volt az ő ölelésük. más az ő csókjuk. Az óta bús vagyok, hiába ölel Charitás, karja hideg, hiában csokol Zenobia, ajkán nincs tűz. — Pedig nekik is ajkuk, szemök s karjuk volt, de szemökben erős szilaj tűz égett, karukon izmok feszültek, ajkuk

hangja bájolt és megreszkedett. Valyon ezen bájoló alak nem az isten volt? hisz te mondád, hogy ő hasonlatos hozzánk, csak hogy tökélyesebb.

— Valóban isten lehetett, ki álmaidban megjelent; szólt megütöközve Glisteria.

— Oh, de ha isten olly jó, minőnek festetted, miért nem jön el éber perczeimben is.

— Az istent nem láthatni véges szemeinkkel; de miért is jönne, hisz hogy egyedül ne légy, ő elküldé játszó társaidul Zenobiát, Charitást s több társaidat.

— Mi együtt nem lehetünk boldogok, nem vitorok, mi egyforma bánatot érzünk, gyakran elmélázunk s mind úgy tetszik mintha valakit várnánk, kinek meg kell jönnie. Azért kérdém, hogy nincs-e több illy istenalak, hogy egyik velem, más Zenobiával, más Charitással, s így tovább mindnyájunkkal olly vidámul olly boldogul időzzön, mint én időztem azon álmotüemenynyel! Mert mi együtt sokszor búsak vagyunk — de ha ők közénkbe szállanának, oh Glisteriám, oh anyám, mi boldogok lennénk mi akkor, mi későn vágnánk tul azon kék boltozaton, melly amott a tengerre lehajol, s e világot a mennyországgal összeköti....!

— Menj el Alemelie vedd az imakönyvet s olvass. . egykor emlékeztem előttetek a rosz daemonokról. . Vigyázz! ők megjelennek álmokképekben s nyájas szavakkal inceselkednek. Láttad a tengert, midőn az orkán dühöng s hullámokat hány? ilyenkor egy rosz daemon költözik bele. Illyen lesz kebled ha álmaidról gondolkozol, menj Alemelie vigyázz magadra s imádkozzál.

Glisteria csakhamar íróasztalához ült s Byzancz hatalmas császárjához e következő levelet írta:

— Hatalmas ur! A melly tért a szivnek kimért a végzet, hiában kerited azt tengerrel körül. Fedd el a növényt és az edény alól kinő. A szerelem gyökere az életben van, a mit te megtagadsz gyermekedtől, arra őt a természet megtanítja. Tudd meg uram, hogy Alemelie lelke sejt és álma dozik.

IV.

E közben a magyarok heves tengeri csatákat folytattak Byzancz ellen. A Marmora hajjait, midőn a viharok elszüntek, az emberi szenvedélyek korbácsolák.

Maga vezette Tuma Marien Chan a legerősebb gálya evezőjét, s nem egyet zuzatott szét az ellen hajói közül annak erős ormányával. — Felprédáltak s kiraboltak már több görög hajót, midőn véletlenül a viharok keltek fel segíteni Byzancz uralkodóján.

A márványtenger óriás hullámokat kezdte hányni, a görög hajók vissza-

fordíták vitorláikat a kikötők felé, míg Tuma Chan egész hajóserege sikertelenül látszék viaskodni a boszúra kelt elemekkel.

Csakhamar épen a Chan hajóján az árboczok széttöredeztek s a hajó egy ismeretlen sziget közelében kezdett örvény közt kerengve széttöredezni. A Chan s hajósainak jobb része mentő csolnakokra szállott, s egyenes vonalban tartának azon táj felé, hol nem kevés örömkre szárazat sejtének.

Késő éj volt midőn a menekültek egy szigethez jutának, mellynek ottlétét sem tudák, annyival kevésbé ismerhették nevét.

Az éh és szomj erőt vett már rajtuk, elaléltnan szálltak ki csolnakaikból s mentek a bizonytalan világba; megmászva a meredek sziklapárákányzatot, melly a sziget kis paradicsomától a tenger hullámaint elzárta, s milly kedves volt a bujdosók meglepetése, midőn a sziget tenyészetében pálma, nyír, vadgesztenye s figefákra lelének, mellyeknek kedves gyümölcseikkel, nedvökkel éhüket szomjukat enyhíthették.

A sziget semmi lakók nyomát nem árulta el. Tuma Chan parancsot ada menekült társainak, hogy a sziget szélén a szirtek magasán verjenek éji tanyát, s mindig egy közülök fenn viraszszon szemmel tartani a tengeri vihart s figyelni, ha annak csendesültével nem vetődnek e tájra vagy egy hajóik közül, mellyen e bizonytalan helyről menekülhetnének.

Maga pedig a chán a sziget belsejében egy felfedezett forrás mellett dült le a puha gyepre, hol csakhamar mély álomba merült el.

Főlséges fénynyel kelt a nap, a márványtenger lecsillapult tükre csodás millio színvegyülettel ragyogta vissza a megtört isteni sugarakat.

Hasonló volt a kis sziget egy zöld smaragdhoz, melly egy gyémántsereg közepén még élénkebb színt kölcsönöz amazoknak tüzes sugaraitól. Vagy talán hasonló egy fényes koporsóhoz, melly körül ezer mécs szór szét szemvakító sugarakat. E koporsónak halottjai voltak, a világból, az emberek sorából kiüldözött Alemelie társai.

A figék s pálmák gazdag levelein még ott ragyogtak a harmatcseppek, a madárcák vigan kezdetek énekelni. Isteni regg vala.

A forrás körül a gyér avarok közt a lugos sűrűjében távoli léptek nesze lön észrevehető, mintha könnyüded szél játszanék a száraz levelekkel.

Csakhamar isteni alak tünt ki könnyüded vidor mozdulatokkal, ragyogó arczczal tündéri szépségben.

Alemelie volt az. Gazdag szöghaja göndör fürtökben folyt alá vállaira, természetén rövid férfias tunikát viselt, melly alatt azonban már fejleni indult kebele elárulá nemét. Fejét egy barettszerű főveg fedé, minőt akkor a tengeri rablók viseltek. Lábát térdén alól szabadon engedé láttatni a rövid tunika, s a telt tagok rózsaszín felületét nem takarta egyéb egy aranyozott veres szalag

sornál, melylyel czipője volt lábaihoz szoritva, honnan szabatos kanyarulatokban az ingerlő puha lábakon egész a térdig felkigyózott.

A lányka egy ezüst serleget hozott kezében. Nehány nap óta szokott e forrásnál illy korán megjelenni, s az, hogy éhomra szomjazott, elámulá miszerint nyugtalan s zajos álmai vagynak.

Midőn a hölgy a forrásnál alvó chánt megpillantá, megütközve tekintett az ifjura. Ugy rémlék előtte, azon isteni alak jelent meg előtt, kiről a pálmalombok árnyaiban már nehányszor álmadozott.

A férfiú egy volt azon kellemes alakok közül, mellyeket az egész föld kekségén csak a caucasi fajok közt látni.

Göndör fekete haj árnyalá sima homlokát s emelte ki kerekded arczáinak élénk barnapiros színét, mellyet ivelő fekete szemöldök a szabályos barna bajusz és kiseded gyér szakál festőivé varázsolhatott.

Az ifju termetét ugyanazon divatu öltöny fedé, melly mostan másfél évezred mulva is a cserkesz harcziak szabályos szép termetét olly élénken emeli ki.

Lovagias fesszszel simult az arannyal kivert magyar tunika a fiatal chan karcu derekára, mig egy selyemmel bélelt tigris-bőrmente nehéz arany lánczczal fonódott át nyakán, s most az alvó ifjunak vánkosát képezé.

Alemelie megállott az alvó előtt, s ajkai olly édesen mosolyogtak, mintha régen várt testvérét látná szemei előtt.

— Miért hunyod el olly sokáig szemeidet, szóla, játszol-e velem? mint Charitás olykor! Oh bohó!... te egy hajfürtöt illesztél álladra s orrod alá... Soha sem mondá Glisteria anyánk, hogy mi is azt cselekedjük pedig az mi jól illik neked. — De honnan jöttél te ide? Az ég küldöttje vagy-e? Nem láttalak soha közöttünk. Te tán a tenger habjaiból, vagy onnan a kék égből jöttél alá, mellynek színét ruháidon viseled? — ébredj fel, én is rég vártalak.

A chán fölpillantá s a lányka varázs kellemei által lélekig meghatva lön.

— Ki vagy csoda-szépségü teremtmény? kérdé elragadtatva, s villám gyorsan talpra szökve fektéből.

— És te nem ismered Alemeliet, ezen szép kis világnak egyik emberét; ezen világét, melly a tengerből, s azon embert, melly e világból termett elé.

— Ki vagy édes teremtmény, hol atyád, hol anyád?

— Atyám ott fen az isten, anyám alant a föld... de te hogyan kérdesz illy bohóságokat, mintha nem tudnád, azt mit tudni kell mindennek, ki a földet lakja. Ah téged talán most adott ki anyád a föld — te most születél meg az évszázados porszemekből — hogy meghallgassa az isten kérésemet, s elküldjön játszótársamul — jöjj! — lásd mi szép e kis tér — én a zergével

versenyt futok — jöjj utánnam — egyik társam sem ér el — hagyd látnom: ügyesb vagy-e te mint ők?

A leányka megszaladott, megállva s visszanevetve olykor az ifju chan felé, ki e csodás tünemény előtt némi ámulattal áll, kiskorrig helyéhez szegezve, ekkor gyorsan leveté kaczagányát s felemelve jobbában kardját, néhány könynyüded ugrás után a lánykát beérte, ki nevetve ki akara fejleni karjai közül, de az lehetlen vala.

— Ah te fürge vagy, mint az őz s erős mint az isten, kit Glisteria olly hatalmasnak fest.

— Alemelie, ember vagyok, ki téged szeret!

Az ifju el volt ragadtatva, átkarolta Alemeliet, keblére ölelte, csókjaival önté el. A lány arcza sugárzott, szeme ragyogott egy soha nem ismert, nem sejtett örömtől.

Midőn azon perezhben a sziget szélén álló szirteken egy sürgetve összehívó harczi kürt zendült meg. Alemelie felrettent e hangra, valamelly feléjük rohanó tenger szörnyeteg hangját vélte hallani, melylyel őket apró pajzánsgaik ellenében néha Glisteria ijesztgette. Elrémülten ugrott fel, s kiszaladt az olajfák sűrűjéből boldog játszótársa karjai közül, s gyorsan mint a villám eltűnt a tájról.

A chan követni akarta őt, felfürkészni az egész kis szigetet, mellyben Alemelieről a tündér regék hősnőit lakni képzelhette. De a kürt hívó hangja sürgetőbb volt — melly kúrhangot ő társaiénak ismert. — Villám gyorsan rohant a partsziklákra. Valóban a sziget közelében tengeri csata mutatkozott. Egyet az ő gályái közül, melly mint látszék e szigetnek tartott üldözőbe vettek a görögök, a hajó járatából elárulva azon céljokat, hogy a magyar hajót mindenek fölött az ezen szigethezi közeledéstől akarnák elzárni! Mind a mellett az egyenes vonalban tartott e tájnak, mert a szirteken álló kürtölő s in-tegető hajósok jeleiből sejtette a hajós vezér, hogy elveszettnek vélt chánjuk e szigetre vetődhetett a hajótörés után.

Csakhamar a sziget közelében volt a hajó, a veszélyes kőszirtek miatt nem közelíthet meg a tájat, de sietve küldé előre néhány mentő csónakot, olly ize-nettel, hogy ha menekültek vannak a szigeten, egy perczet se vesztve siessenek, mert a görögök minden perczben reájuk üthetnek.

Tuma chánt egész lelke mélyéig meghaták Alemelie kellemei; de ő eltűnt már a rejtélyes sűrűségbe, a nélkül hogy sejtene is lehetne hová lön? Idő mi sem volt arra, hogy fölkeresse s magával vihesse a lányt, mert élénk csaták folyván, a channak személyes érdekeit az országos érdekek után kelle tennie.

Felült egy mentő csónakra s az ővéihez sietett erős feltétellel lelkében,

sornál, melylyel czipője volt lábaihoz szorítva, honnan szabatos kanyarulatokban az ingerlő puha lábakon egész a térdig felkigyózott.

A lányka egy ezüst serleget hozott kezében. Nehány nap óta szokott e forrásnál illy korán megjelenni, s az, hogy éhomra szomjazott, elárulá miszerint nyugtalan s zajos álmai vagynak.

Midőn a hölgy a forrásnál alvó chánt megpillantá, megütközve tekintett az ifjura. Ugy rémlék előtte, azon isteni alak jelent meg előtt, kiről a pálmalombok árnyaiban már nehányszor álmadozott.

A férfiú egy volt azon kellemes alakok közül, mellyeket az egész föld kekségén csak a caucasi fajok közt látni.

Göndör fekete haj árnyalá sima homlokát s emelte ki kerekded arczáinak élénk barnapiros színét, mellyet ivelő fekete szemöldök a szabályos barna bajusz és kisdud gyér szakál festőivé varázsolhatott.

Az ifju természetét ugyanazon divatu öltöny fedé, melly mostan másfél évezred mulva is a cserkesz harcziak szabályos szép természetét olly élénken emeli ki.

Lovagias feszszel simult az arannyal kivert magyar tunika a fiatal chan karesu derekára, mig egy selyemmel bélelt tigris-bőrmente nehéz arany lánczczal fonódott át nyakán, s most az alvó ifjunak vánkösát képezé.

Alemelie megállott az alvó előtt, s ajkai olly édesen mosolyogtak, mintha régen várt testvérét látná szemei előtt.

— Miért hunyod el olly sokáig szemeidet, szóla, játszol-e velem? mint Charitás ollykor! Oh bohó!... te egy hajfürtöt illesztél álladra s orrod alá... Soha sem mondtál Glisteria anyánk, hogy mi is azt cselekedjük pedig az mi jól illik neked. — De honnan jöttél te ide? Az ég küldöttje vagy-e? Nem láttalak soha közöttünk. Te tán a tenger habjaiból, vagy onnan a kék égből jöttél alá, mellynek színét ruháidon viseled? — ébredj fel, én is rég vártalak.

A chán fölpillantá s a lányka varázs kellemei által lélekig meghatva lön.

— Ki vagy csoda-szépségű teremtmény? kérdé elragadtatva, s villám gyorsan talpra szökve fektéből.

— És te nem ismered Alemeliet, ezen szép kis világnak egyik emberét; ezen világot, melly a tengerből, s azon embert, melly e világból termett elé.

— Ki vagy édes teremtmény, hol atyád, hol anyád?

— Atyám ott fen az isten, anyám alatt a föld... de te hogyan kérdezesz illy bohóságokat, mintha nem tudnád, azt mit tudni kell mindennek, ki a földet lakja. Ah téged talán most adott ki anyád a föld — te most születéssel meg az évszázados porszemekből — hogy meghallgassa az isten kérésemet, s elküldjön játszótársamul — jöjj! — lásd mi szép e kis tér — én a zergével

versenyt futok — jöjj utánnam — egyik társam sem ér el — hagyd látnom: ügyesb vagy-e te mint ők?

A leányka megszaladott, megállva s visszanevetve ollykor az ifju chan felé, ki e csodás tünemény előtt némi ámulattal állta, kiskorrig helyéhez szegezve, ekkor gyorsan leveté kaczagányát s felemelve jobbjában kardját, néhány könynyüded ugrás után a lánykát beérte, ki nevetve ki akara fejleni karjai közül, de az lehetlen vala.

— Ah te fürge vagy, mint az őz s erős mint az isten, kit Glisteria olly hatalmasnak fest.

— Alemelie, ember vagyok, ki téged szeret!

Az ifju el volt ragadtatva, átkarolta Alemeliet, keblére ölelte, csókjaival önté el. A lány arca sugárzott, szeme ragyogott egy soha nem ismert, nem sejtett örömtől.

Midőn azon perezben a sziget szélén álló szirteken egy sürgetve összehívó harczi kürt zendült meg. Alemelie felrettent e hangra, valamelly feléjük rohanó tenger szörnyeteg hangját vélte hallani, melylyel őket apró pajzanságaik ellenében néha Glisteria ijesztgette. Elréműlten ugrott fel, s kiszaladt az olajfák sűrűjéből boldog játszótársa karjai közül, s gyorsan mint a villám eltűnt a tájról.

A chan követni akarta őt, felfürkészni az egész kis szigetet, mellyben Alemelieről a tündér regék hősnőit lakni képzelhette. De a kürt hívó hangja sürgetőbb volt — melly kúrthangot ő társaiénak ismert. — Villám gyorsan rohant a partsziklákra. Valóban a sziget közelében tengeri csata mutatkozott. Egyet az ő gályái közül, melly mint látszék e szigetnek tartott üldözőbe vettek a görögök, a hajó járatából elárulva azon céljokat, hogy a magyar hajót mindenek fölött az ezen szigethezi közeledéstől akarnák elzárni! Mind a mellett az egyenes vonalban tartott e tájnak, mert a szirteken álló kürtölő s in-tegető hajósok jeleiből sejtette a hajós vezér, hogy elveszettnek vélt chánjuk e szigetre vetődhetett a hajótörés után.

Csakhamar a sziget közelében volt a hajó, a veszélyes kőszirtek miatt nem közelíthet meg a tájat, de sietve küldé előre néhány mentő csónakot, olly izeenettel, hogy ha menekültek vannak a szigeten, egy perczet se veszítve siessenek, mert a görögök minden perczben reájuk üthetnek.

Tuma chánt egész lelke mélyéig megtháták Alemelie kellemei; de ő eltűnt már a rejtélyes sűrűségbe, a nélkül hogy sejtteni is lehetne hová lön? Idő mi sem volt arra, hogy fölkeresse s magával vihesse a lányt, mert élénk csaták folyván, a channak személyes érdekeit az országos érdekek után kelle tennie.

Felült egy mentő csónakra s az ővéihez sietett erős feltétellel lelkében,

sornál, melylyel czipője volt lábaihoz szorítva, honnan szabatos kanyarulatokban az ingerlő puha lábakon egész a térdig felkigyózott.

A lányka egy ezüst serleget hozott kezében. Nehány nap óta szokott a forrásnál illy korán megjelenni, s az, hogy éhomra szomjazott, elárulá miszerint nyugtalan s zajos álmai vagynak.

Midőn a hölgy a forrásnál alvó chánt megpillantá, megütközve tekintett az ifjura. Ugy rémlék előtte, azon isteni alak jelent meg előtt, kiről a pálmalombok árnyaiban már nehányszor álmadozott.

A férfiú egy volt azon kellemes alakok közül, mellyeket az egész föld kekségén csak a caucasi fajok közt látni.

Göndör fekete haj árnyalá sima homlokát s emelte ki kerekded arczáinak élénk barnapiros színét, mellyet ivelő fekete szemöldök a szabályos barna bajusz és kisdud gyér szakál festőivé varázsolhatott.

Az ifju termetét ugyanazon divatu öltöny fedé, melly mostan másfél évezred mulva is a cserkesz harcziak szabályos szép termetét olly élénken emeli ki.

Lovagias feszszel simult az arannyal kivert magyar tunika a fiatal chan karcu derekára, mig egy selyemmel bélelt tigris-bőrmente nehéz arany lánczczal fonódott át nyakán, s most az alvó ifjunak vánkosát képezé.

Alemelie megállott az alvó előtt, s ajkai olly édesen mosolyogtak, mintha régen várt testvérét látná szemei előtt.

— Miért hunyod el olly sokáig szemeidet, szóla, játszol-e velem? mint Charitás ollykor! Oh bohó!... te egy hajfürtöt illesztél álladra s orrod alá... Soha sem mondá Glisteria anyánk, hogy mi is azt cselekedjük pedig az mi jól illik neked. — De honnan jöttél te ide? Az ég küldöttje vagy-e? Nem láttalak soha közöttünk. Te tán a tenger habjaiból, vagy onnan a kék égből jöttél alá, mellynek színét ruháidon viseled? — ébredj fel, én is rég vártalak.

A chán fölpillanta s a lányka varázs kellemei által lélekig meghatva lön.

— Ki vagy csoda-szépségű teremtmény? kérdé elragadtatva, s villám gyorsan talpra szökve fektéből.

— És te nem ismered Alemeliet, ezen szép kis világnak egyik emberét; ezen világét, melly a tengerből, s azon embert, melly e világból termett elé.

— Ki vagy édes teremtmény, hol atyád, hol anyád?

— Atyám ott fen az isten, anyám alant a föld... de te hogyan kérdezesz illy bohóságokat, mintha nem tudnád, azt mit tudni kell mindennek, ki a földet lakja. Ah téged talán most adott ki anyád a föld — te most születted meg az évszázados porszemekből — hogy meghallgassa az isten kérésemet, s elküldjön játszótársamul — jöjj! — lásd mi szép e kis tér — én a zergével

versenyt futok — jöjj utánnam — egyik társam sem ér el — hagyd látnom: ügyesb vagy-e te mint ők?

A leányka megszaladott, megállva s visszanevetve olykor az ifju chan felé, ki e csodás tünemény előtt némi ámulattal állta, kiskorrig helyéhez szegezve, ekkor gyorsan leveté kaczagányát s felemelve jobbában kardját, néhány könnyüded ugrás után a lánykát beérte, ki nevetve ki akara fejleni karjai közül, de az lehetlen vala.

— Ah te fürge vagy, mint az őz s erős mint az isten, kit Glisteria olly hatalmasnak fest.

— Alemelie, ember vagyok, ki téged szeret!

Az ifju el volt ragadtatva, átkarolta Alemeliet, keblére ölelte, csókjaival önté el. A lány arca sugárzott, szeme ragyogott egy soha nem ismert, nem sejtett örömtől.

Midőn azon perezben a sziget szélén álló szirteken egy sürgetve összehívó harczi kürt zendült meg. Alemelie felrettent e hangra, valamelly feléjük rohanó tenger szörnyeteg hangját vélte hallani, melylyel őket apró pajzanságok ellenében néha Glisteria ijesztgette. Elrémülten ugrott fel, s kiszaladt az olajfák sűrűjéből boldog játszótársa karjai közül, s gyorsan mint a villám eltűnt a tájról.

A chan követni akarta őt, felfürkészni az egész kis szigetet, mellyben Alemelieről a tündér regék hősnőit lakni képzelhette. De a kürt hívó hangja sürgetőbb volt — melly kúrthangot ő társaiénak ismert. — Villám gyorsan rohant a partsziklákra. Valóban a sziget közelében tengeri csata mutatkozott. Egyet az ő gályái közül, melly mint látszék e szigetnek tartott üldözőbe vettek a görögök, a hajó járatából elárulva azon czéljokat, hogy a magyar hajót mindenek fölött az ezen szigethezi közeledéstől akarnák elzárni! Mind a mellett az egyenes vonalban tartott e tájnak, mert a szirteken álló kürtölő s in-tegető hajósok jeleiből sejtette a hajós vezér, hogy elveszettnek vélt chánjuk e szigetre vetődhetett a hajótörés után.

Csakhamar a sziget közelében volt a hajó, a veszélyes kőszirtek miatt nem közelíthet meg a tájat, de sietve küldé előre néhány mentő csónakot, olly izenettel, hogy ha menekültek vannak a szigeten, egy perczet se veszítve siessenek, mert a görögök minden perczben reájuk üthetnek.

Tuma chánt egész lelke mélyéig meghaták Alemelie kellemei; de ő eltűnt már a rejtélyes sűrűségbe, a nélkül hogy sejtteni is lehetne hová lön? Idő mi sem volt arra, hogy fölkeresse s magával vihesse a lányt, mert élénk csaták folyván, a channak személyes érdekeit az országos érdekek után kelle tennie.

Felült egy mentő csónakra s az övéihez sietett erős feltétellel lelkében,

hogya ha Byzanczot nem lehetne is, de e szigetet birtokába ejti, legalább addig, míg a forróan megszeretett Alemeliet menyasszonyává teheti.

A szerencse nem kedvezett feltételének, a magyar hajósereg visszavezetett a fekete tengerre, s a chan czélszerűnek látta a görögök által ajánlott békekötésbe bocsátkozni, mellynek egyik pontja volt az, hogy a magyar kereskedő hajóknak szabad jövet menet engedessék a Márvány-tengeren át az európai tartományok felé.

E pont kikötésében az ifju chanra nézve legfőbb cél azon sziget ujboldi kifürkészése volt, hol őt a véletlen Alemelie karjai közé vezette.

V.

Alemelie a mint az elszigetelt lakba visszaérkezett, hol társai s Glisteria kis kertjük virágaival foglalkoztak, egészen magához tért azon rémületeből, mellyet szívében a kürtök ismeretlen hangja költött fel.

De azon eseményről mit sem szólt, mi új korszakot nyitott életében. Talán szívében az eddig soha nem érzett féltékenység kelt föl, vagy pedig társnőit akarta meglepni egy eszme kivitelével, mit agyában forgatott.

Bement a szobába, lemetszé néhány hajfürtjét, s felosztva a szerint, a mint a chan arczain látta, a hajfürtöket olvadékony viaszkkal ajkai fölé, s állára illeszté. Ekkor az aczeltükörbe pillantott, s soha sem tetszett ő maga előtt olly szépnek, mint most.

Fővegebe kócsagtollszerű bokrétát szúrt, mellyet egy orsóra alkalmazott puha lenből állított elő, saruira sarkantyuk gyanánt két fényes ollót kötött fel. Charitás aranyozott rokkáját illeszté szalagokkal oldalára, s sajtáságos öltözködését egy kaczagány gyanánt vetett zerge bőrrel fejezte be, melylyel Glisteria takarózni szokott. Így lépett ki pajzán vidorsággal a hölgyek közé, kik vidám tréfák s nevetkezések közt ugrálták őt körül.

De a jókedvnek hamar vége lön, Glisteria arcza elsötétült az ingerültségtől, megragadta a leány kezét.

— Te férfit láttál! szólt önfeledett dühösséggel.

— Férfit? mi az a férfi? te arról nekem soha sem szóltál! — szólt ártatlanul Alemelie. — Egy szép embert láttam; ki megölelt, megcsókolt, mint társát a gerle, mint társát a pacsírt.

Glisteria e szavakból mindent átértett, de egyszersmind meggyőződött, hogy a végzet utjába hiában áll az emberi erő — és meggyőződött arról is, hogy az erényt a tudatlanság nem biztosítja. Ismernünk kell a világot, az embereket, s azoknak bűneit, erényeit, s számot vetve azon nyugalommal, mit az erény ád, s azon sok kellemetlenséggel, melly a bűn nyomát kíséri, akkint cselekednünk, a mint boldogabbak s nyugodtabbak lehetünk.

Asztalához ült a felingerült nő s következőleg irt:

„Hatalmas császár! A férfiak kicsapongása ez ismeretlen szigetig is elhatott. Alemelie férfit látott. Nincs menedéke a földön a női ártatlanságnak. Én nem tudtam őt megőrizni, s midőn ezen levelem veszed, engem a Mármora-habjai fognak eltemetni méltó haragod s boszúd elől. Legyen gondod leányodra.“

Felköté a levélkét egy postagalamb szárnyai alá, melly csakhamar útra kelt a tengeren keresztül Byzancz felé. Maga pedig kiment a legmagasb parti sziklára, ott imádkozék istennek, tárja föl előtte a mennynek ajtait, hol talán a mint remélte, férfival nem fog találkozni. Forró imája után a mély tengerbe alá zuhant.

Alemelie naponta elment a forráshoz, társaival s magára, nem lelé többé ott a kedves tüneményt. Társai azt hívék, hogy csak álmodt látott. Ő maga is végre elhitte azt.

De felőlött mindnyájoknak, hogy Glisteria többé nem vala látható.

— Ah ő megsejtette boldogságomat s elcsalta őt tőlem, szólt tépelődve Alemelie, s a szerelemféltés és női irigység addig ismeretlen érzelmei kezdének szívében kifejlenni.

Minden nemes s nemtelen érzés a természetben van.

VI.

Midőn Byzancz uralkodója Glisteria levelét vette, mondhatlan ingerültség fogta el lelkét, ő esküt tett, hogy lánya lelkéből kiirt már a nevelés által minden szenvedélyt, és im a sors meghazudtolá számítását s meghiusítá feltételét.

Gondolt-e most arra, hogy élt volna inkább a szegény leány rendeltetésének? Képeztette volna őt a tiszta szerelemre, melly ép olly nemes, olly magasztos érzelme a kebelnek, a milly nemtelen a könnyelműség s állatszenvedély.

Nem lehet egy szíven visszatörlni azon tapasztalatok fájdalmait, mellyeket ezerek bűne sujta reánk, s mig e világ a jónak s rosznak lesz tanyája, minden fényes s szent érzelmet egy sötét szentségtelen ellentét árny gyanánt kísér.

A bizarr uralkodó nem gondolt egyébre, mint feltételeinek meghiusultára. Élénk parancsot ada rögtön leghűbb tanácsnokának, hogy egy hajóval Eszkia-berba indulva Alemeliet s társait sietve költöztesse Byzanczba.

Parancsolta egyszersmind legfőbb építészeinek, hogy egy kised hajót készítsenek pazar fénynyel előntve, mellynek mennyezete aranyozott biborba legyen vonva, s gazdag damascusi selyemszövetek képezzék függönyét, gyémántokkal, klárisokkal s arancsipsékekkel előntve.

A fényes kised hajó, mintha tündérek keze járna rajta, olly villámgyorsan épült fel. — Tündöklővé simított ébenfa képezte oldalait, rőt cedrus darab-

kákkal kizifrázva. Az ormány alatt vert aranybetűkkel csillámlott Alemelie neve. A vitorlák nehéz atlaszból készültek, ezüst csipkéekkel szegélyezve. Olly szép volt az egész mű, mint azon tündérkellemű lény, kinek számára készítettett.

Minden ajkon egy kérdés hangzék: mit akar lányával a hatalmas uralkodó? sokan olly gyanuban éltek, hogy a fiatal magyar channali békének egy titkos pontja volt volna az Alemelie keze.

Nagy sereggel tolt a nép a kikötőre, midőn a hölgyek elérkezének hire futott. És a kíváncsiság nem maradt kielégítetlen. Csoda-szépségek szállottak ki a partra, kiket nem a mesterkélttség képezett, hanem a természet nevelt. Ő festette feketévé finom szemiveiket, rózsapirossá élénk arcaikat, ő adta az erőt a szabadban gyakorlott szemek sugáira, s a könnyüded mozdulatot az ép s szabályszerűen idomos szép tagokba.

De mindenek fölött felőtölő szépség volt Alemelie; a népsokaság hajlandó volt előtte térdre borulni, mintha egy túlvilági angyal szállott volna ki a hajóból.

— Itt az ég? Átjöttünk a marmorán, de sehol sem nyilt meg a lazur kupozat csillagkapuja, s ez itt szárazföld . . de mik amott azon csillogó alakok — s kik e számos emberek, kik úgy nőnek ki a földből, mint a pálmaerdő Eszkiaderban? Kik vagytok ti ismeretlen tájok lakói? soha sem szólott rólatok Glisteria! Zenobiám, Charitásom! látjátok amott mennyien vagynak, kik fürtjeiket orruk alatt viselik, mindnyájotoknak el fog jönni játszótársatok azon délczeg alakok közül, kik szebbek mint mi. De én sirok mert az enyimet nem látom sehol!

Igy beszélt a kedves gyermek, naiv, értetlen szavai által csodásan lepve meg a közönséget, midőn azon perczen a nép kezdett félre vonulni s helyet engedni egy ragyogó öltözékű tisztes ősznek, ki nem más volt mint Byzancz uralkodója.

Midőn a vidor Alemelie meglátta őt, megragadva Zenobiát, élénk hangon kezdett nevetni.

— Nézd, nézd őt! Állára egy egész csomag lent kötött fel, nem volt soha nagyobb csomag a mi rokkánkon . . ha! ha! ha! — Emberem ez nem szép szín, mellyet álladon viselsz, mért nem vágtaal barna fūrteidből, mellyet fényes főveded alá rejtettél?

A szép gyermek naiv szavai legkevésbé sem csillapíták az uralkodó bösz haragját.

— Vezessétek e lányt a számára készült czifra hajóra, mellyet neki szántam nászajándékkul. — A márvány tenger hozta meg az ő völegényét . . ha belé szólott a tenger istene atyai czélzatimba, viselje gondját a leánynak s

küldje el őt ismeretlen vőlegényéhez. — De e hajó nyomát kísérje átkom, mert egyetlen nő az ő terhe, mint terhe a világnak a nősereg. Hiában akartam anyalt alkotni, nő lett belőle. Szüljön viperákat, kik egymást falják fel, s kiknek egymástól nyugalmok soha se legyen.

Igy szólott a mogorva öreg, s a szabadkozó lánykát a fényes hajóra ülteté. Kemény viharok alatt hánykodtak a hullámok, a kis hajó árbocza hajlongott a zúgó szél előtt, melly kényére hányta a vitorlákat. A lány mit sem értve ahhoz, hogy a hajót kormányozni kell, csöndesen ült a gazdag selyem és bibor függönyzet között, gyönyörködve a csillogó kövekben, gyöngyökben, aranycsipkékben s a tenger hullámainak varázsfényében, mellyen a nap kibukkanó sugárai tündér szívárványokat alakítanak. Csak az fájt neki, miért nincs ott az ő játszó társa, hogy együtt élvezhetnék e roppant vízvilág tündér kelmeinek gyönyörét.

Az áldozat hajója csakhamar eltűnt a láthatárról. A kikötőkről s a parttól a népség késő estig nem oszolt el, mind várta: nem fordulnak-e a szelek, avagy nem jön-e vagy egy hajó a fekete tenger felől, melly hirt hozzon a száműzött angyalról?

VII.

Az ifju channak, Tuma Mariennek nem volt nyugta többé honában. A mint a hadviselet után országa belügyeit rendbe szedte, fényes előkészületeket tétetett egy tengeri utra, nem volt egyéb titkos célja, mint Eszkiader szigetében felkeresni a bűbajos természet gyermekét, a szép Alemeliet.

Mig a hajó felkészítése tartott, a chan nagyszerű vadászatokban keresett szórakozást a fekete tengerpart vidékein.

Negyven fiatal magyar osztá folytonosan kedvesapongásait, legdelibb hősök a scytha fajból, válogatott szépségei a daliás nemzetnek.

E virágzó fiatalsággal szándékozott a mindannyi közt legdelibb fiatal chan tengeri utjára indulni, s szép szóval vagy fegyverrel vőlegényi sátorába hozni a kedves Alemeliet.

A leghevesb vadászat folyt, egy megvérzett tigrissel viaskodék maga Tuma chan a parti sziklákön, a bősziült fenevad neki ugrott a horkoló keleti ménnek s orrát kiszakította, mire ez eszeveszetten vad ugrálás közt a tengerbe zuhant.

Ott az örvény, itt a vad várt az uszó prédára, de néhány levente a chan kíséretéből a szintérre rohant s a bőszi vad állat le lőn sujtva.

Tuma chan partra uszott, s a délen ragyogó nap hevénel szárítá öltözékeit, hosszan merengve ragyogó fekete szemével a tenger csöndes tükrén.

Azon perczben egy közeledő kised hajó vont a magára mindnyájok fi-

gyelmét, mellynek kormányosa nem lehetett, mert a vitorlák rendezetlen álltak a karesu árbocz körül, s az egész alkotmány a szellők szeszélye szerint utazott a sik tengeren.

A mint a kiseded hajó közeledett, mindinkább kivethető lón annak ragyogó pompája, s csakhamar a gyémántok, s gyöngyök, arany s bibor kelmék varázs fényvegyülete közt felfedezhettek egy kellemes nőalakot, ki mint lát-szék csak egyedül volt a hajón, sorsára bízva.

A chan maga sietett legelől az érkező hajó elé mentő csólnakokon, s mekkora volt meglepetése, midőn a kedves száműzöttben Alemeliet ismerte fel.

Fényes nász hirdettetett. Az egész magyar birodalom egy közös vigalom szinterévé vált. S ki volt boldogabb mint Alemelie, ki álmodott játszó társát olly szerencsésen föllelheté.

Ő mindinkább kezdé megismerni a világot, nem sokára két csacska gyermekkel szaporodtak játszó társai.

E gyermekek később a koronával s nemzetök sorsával játszódnak. Az uralkodó átka teljesült Alemelie magzataiban. A fejedelmek tusái közt a nemzet egymással viaskodott, s a hatalmas birodalom izekre lón szaggatva.

Egy része a nemzetnek kijött nyugotra, más ott maradt keleten. Elfeledték egymást. Csak szomorú regék hirdetik néha, hogy nekik élniök kell, s hajdan egyek és hatalmasak valának.

Ezen ősrége alapvázlatát felkereshetitek de-Gerando „Essai Historique sur l'origine des Hongrais“ czimű irományában, mellyet legelőbb a hirhedt Caucasusi utas, Besse János Károly az öreg Mirza Choul cserkesz főnök szájából hallva, adott át az európai tudományos világnak.

A F E C S K E.

HIADORTÓL.

Kék tó partján borong a fecske egyedül,
Hozzá illat között egy friss szellő repül,
Jer — így szól — oh madár, én is hont keresek,
Hol nincs metsző kövecs és vérző tövisék.

Lásd itt egy part lakod, s a végtelen tied!
Mit ér a rózsá-ág, ha rajt vérzik szived?
Az én hazámnak ott azúros partja van,
Jer szép fecském! kövess. — A fecske szóttalan.

De látszik, hogy szeme fenn a magasba' jár,
 Hogy el ne szállana szellővel a madár?
 Egy ingó bokron áll, de nincs csak lába rajt,
 Illattól részegen az ég felé sohajt.

Kék tó vizét égnek hívém, szólal viszont —
 Hogy annyi föld között itt választám a hont;
 De nem a szép azur, mit szívem szomjazott:
 Vigy vigy! nem ez az ég, az ott az ég, az ott!

S a szellő elviszi földről a madarat,
 Hervadni egyedül kis fészke itt maradt;
 Nem gondol senki sem a föld hátán vele:
 Csak csendes estéknént a harmat hull bele.

De fenn repülnek ők, a térben szabadon;
 De mindent valami a földre visszavon!
 A földön valamit mindenki szeretett:
 Ha mást nem, kis bokort, vagy egy zöld levelet.

Mit érzesz? tetszik-e a ragyogó vadon?
 Mig lenn kinyilt az ég virágzó partodon?
 Eget kerestél, és csendét leled csupán;
 Te ég után sovárgsz, az ég a tó után.

Oh jőjj a partra, melly érted virágozik,
 Itt egy csepp szomjad volt, fenn lelked szomjazik!
 Lábadtól, hol tiport, aranyos lett a part:
 Jer itt van kis fészked, mit isten karja tart!

Vagy fájó szived is elfáradt ide lent?
 Oh akkor ne keress egy újabb végtelent!
 Hisz itt alant pihen minden mi fenn repült:
 A földbe' van mindaz, mi az égért hevült!

* * *

A fecske visszatért . . de olly boldogtalan,
 Mindig p a r t o n borong, örökös szomja van,
 Bár nincs dal ajkain, mindig magasba tart:
 Ott van hazája, hol legragyogóbb a part.

T E M E T Ő B E N .

ZALÁRTÓL.

Nyugszom egy domb oldalában
 Eleven-zöld szőnyegen,
 Körülöttem fű- s virágban
 Miljom harmatcsepp pihen.
 A domb ugyan, mellyre döltem
 Nem egyéb mint sirhalom,
 De ilyen szép temetőben
 Én szivesen nyugszom.

Ismerősöm vagy te nékem
 Szép temető! Ugy-e az?
 Itt ültem én minden évben
 Ha kizöldült a tavasz.
 Mem tudom mi vonta lelkem
 E gyászhelyre, nem tudom;
 De jól esett elmerengnem
 E csendes sirhalmokon.

A kakukfű illatárja
 Édesgetett-e ide,
 Vagy a szomorufűz árnya
 S az éneklő fülmile;
 Sárga fürtje az ákácznak
 Melly itt gazdagon virul,
 Levele piros rózsának,
 Melly itt olly hamar lehull?

A halottak esendessége
 Nyerte ugy meg lelkemet,
 Vagy a nap méllázó fénye
 Mit a keresztekre vet;
 Azok a márványemlékek
 Bús kesergő versei,
 Tán sírása a szellőnek,
 Melly itt szokott lengeni?

A temetések gyásznépe
 Melly olly lassan lépeget,
 A koporsók ékessége
 Melly a szélben ugy lebeg;
 A sirokba vetett hantok
 Szivrázkodtató zaja,
 Az a sok könny, melly itt hullott
 S melly szememből is folya?

Mért folyt könnyem? ki tudná már!
 Gyermekek voltam akkoron.
 De szememben most is könnyár
 És szivemben fájdalom.
 Az örömet elfeledtem,
 A remény is elhagyott,
 S fájdalomokban és könyekben
 Még mindig gazdag vagyok.

... De immár a piros hajnal
 Megszülé a szép napot,
 Melly tündöklő sugarakkal
 Eget földet áthatott;
 Mosolyogva felpillantnak
 A sirok virágai,
 A harmatcsepp- és illatnak
 Meg- meglengnek szárnyai.

Párafelleg száll az égre
 Tán a holtak sóhaja?
 Vágyakoznak ki a fényre,
 A nap hő sugárira . . .
 S lelkem kéj- és fájdalomban
 Élethalál közt lebeg;
 Nem tudom mi esnék jobban:
 Élni-e, vagy halni meg?

MAGYAR NÉPVILÁG.

ÉLETKÉPEK AZ ELMULT JÓ IDŐKBŐL.

IRTA

JÓKAI MÓR.

Magyar kocsmárosok.

„Emlékezzünk régiekről, scythiai vendéglőkről!”

Nagyon jó alkalmam és időm levén e helyen éhokra átadni magamat az emlékezetnek, mikép hajdan Attila európai körútjában egy egy csatatér után számítá állomásait, hasonlatoskép osztom én fel tatárfutásomat azon csárdák és vendéglők emlékei szerint, mellyekbe részint befogadtak, részint be nem eresztettek, részint ki nem eresztettek; a mi mind igen szép dolog, és „mulatsághoz hasonló.”

1. Literatus casinós.

Kocsival be nem jöhetsz az udvarára, s ha bementél, akkor meg ki nem jöhetsz, mert az ecsedi lápon könnyebben keresztül hajthatnál szénás szekérral, mint itt a szekérállásig kocsiddal, a holott vagyon egy tengerszem sárbul, mellyet azért lehet tengerszemnek nevezni, mert ennek is, mint amannak, nincs fenéke. Hanem legalább, ha itt ragadtál, jól is mulatod magadat, a kocsmáros magad fajta fiatal ember, a ki együtt mulat vendégeivel, úgy hogy ki nem ismered közülök; ád jó bort, jó pecsenyét és jó élvezeket, asztalain ott hevernek a napi sajtó legjobb termékei, így természetesen a Délibáb is; ha kritikára van szükséged, azt mond ő maga. Valóban köszönetet érdemel a nemes város, hogy ha már olyan fogadót tart is, mellynek te tején keresztül csorog az eső, legalább olyan vendéglőst tett bele, a ki nem tartja alá a boros korsót.

2. Tekintetes kocsmárosné asszonyság.

Este kilencz óraker vergődik be az utasokkal terhelt szekér; nem reggelizett és nem ebédelt senki még ma; legalább jól fogunk vacsorálni; össze vissza van törve minden ember; legalább majd jól kialuszzuk magunkat. Leszállunk, sehol egy lélek: udvar üres, pítvar üres, konyha üres; kérünk, szabódunk, kiabálunk, egy hang sem felel. Végre kalauzunk áll elő, a ki már ismerős az aspictusokkal, s tudtunkra adja, hogy itt egy tekintetes asszonyság a kocsmárosné, a kivel semmiféle uton nem boldogulhatni, kivéve, ha akad közülünk egy fiatal ember, a ki a közjóért feláldozza magát, hogy udvar oljon neki, s ha ott nem sikerül, udvaroljon a leányának, ha azzal sem megy, a szakácsnének; vagy egyik vagy másik aztán könyörül rajtunk. Ugy lön. Kiválasztók magunk közül a legszebb ifiat s felhatalmaztuk, hogy dörömböljön a közjó kedvéért. A szép szóra nagy sokára megjelenik egy trabalis egyéniség, olyan eczetívó képpel, mintha a helyett, hogy ennünk adjon, minket akarna megenni. A deputált követ leveszi a kalapját, s alázatosan instálja az „édes lelkemet,” hogy nyisson nekünk, ha van, egy szobát. Erre az szó nélkül veszi a kulcsokat, s kinyit öt férfi és három asszony számára egy tágas termet, mellyet az nap délután meszeltek, s hogy hamarább szikkadjon a meszelés, este befütöttek jól. Ó maga kívül marad.

A legelső vakmerőt, a ki belép, leüti lábáról az ólomhányai illat. „Hisz itt megfulladunk az éjjel!“ kiált a társaság köhögve. A tens kocsmárosné asszony erre vállat vonít és visszamegy a maga odvába, a honnan előjött. Ujabb rimánkodások kezdődnek, mire megjelenik a kocsmáros kisasszony. Ez már nyájassabb. Szóhoz sem hagy jutni, kikérdez, honnan jöttünk? hová megyünk? volt-e rossz út? mellyik asszony mellyikünk felesége? Nyájasság, hízélgés végre annyira viszik, hogy kinyit három meglehetősen szobát, mikben kiki a hozzátartozóival elhelyezheti magát. Most következik még a kényesebb kérdés: kapunk-e valamit enni? — Óh fájdalom, semmit. Egy hatezer lakossal bíró város közepett a sárga éhhalál kaszája lebeg a vendégek fejei felett. Hujába minden könyörgés, minden udvarlás a kisasszonynak, nincs, semmi sincs! Ő is eltűnik. Eléjön végre a szakácsné. Már ezt sturmpetitióval fogadjuk s ime ígéret és rábeszélésnek sikerül kieszközölni, hogy levest fog főzni zsemlyéből. Miután ezt ekképen eltántorítottuk, a kocsmárosné megtudva, hogy házánál áruló akadt, a ki csakugyan tüzet akar rakni, előront és azzal áll boszút, hogy ő meg túrós galuskát igér; ez ujólag a kisasszonyt ingerli versenyre, ő pedig menten bárányt szándékozik vágatni. Végre a hölgy-utazók is beleelegyednek az alkudozásokba, s lesz dicséret és magasztalás, csakhogy vacsora legyen. A tüzhelyen aztán nagy lángokat raknak, van tányér csörgés, serpenyő csapkodás, az ember azt gondolná, lakodalomra készülnek. Egyszer a konyhafelé vetődöm, a szakácsné meglát és külön csip, nagy titokteljesen előadva, hogy van még egy csirke a háznál, nyolcz ember számára kevés lesz, de magannak, ha tetszik megsüti. — „Jó lesz hugám; ha elkészül, csak hozd ide a feleségem szobájába.“ — Hát az úrnak felesége van? kérdi mogorván a parlagi nimfa, s azzal elmegy a csirkét keresni. Percz mulva visszajön. „Már nincs meg a csirke.“ — Vigasztaljuk magunkat: lesz egyéb. Éjfélíg várunk a vacsorára, végre megunjuk a dolgot, s interpellálni vagyunk kénytelenek, hogy mikor jön az a bárány? — „A bárány? azt meg sem ölettem,“ viszonz a tens kocsmárosné. „Hát miért nem édes lelkem?“ — „Mert az urak egyik része pörköltlen akarta, a másik becsinálva, tehát egyiket sem csináltam. engem bizony ne kunérozzanak.“ — Az asszonyok aztán lefeküsznek étlen, mi pedig hozzá látunk az előnkbe tálozt zsemlyés vízhez, és a jó galuskához, melly a szájpadráshoz ragadna, ha a zsirtalan túró ebben meg nem akadályozná. S hogy az ember még kedvére ne is szidhassa a kezeit, a ki csinálta, oda ülnek az asztalhoz a kocsmárosné kisasszonyával és szakácsnéjával, s gyönyörködnek fuldoklásainkon. A kocsmárosné confidenssé válik, elmondja, hogy ő tekintetes asszonynak született, hogy ő nem szorult arra, hogy kocsmárosné legyen, csak passióból és a vendégek iránti könyörületből teszi, mert ő neki háza van, a miért kétszáz forintot fizetnek, láthattuk, mellette jöttünk el, földig zöldre van festve; s hogy ő nagy bolond, a miért mindenféle idegen embernek szolgálatokat tesz, a mivel nem volna kénytelen. Ez így megy, a mig az utolsó falatot le nem nyeltük; akkor fizetni akarunk: erre a szóra előjő a kocsmáros is, s felróják a lucullusi dobzódást úgy, a hogy Párizsban sem mernék. Hanem akkor meg nem tudják összeadni a különféle tételeket. Mind a négyen négyszer hozzáfognak, s mindig különbözőleg üt ki a somma, végre kifizetjük a legnagyobbikat, csakhogy alunni mehessünk. A vacsorát két társunk nem osztá velünk. Ők szobájukban vacsoráltak. Az a csirke, melly rám nézve elveszett, ő értük halt meg, ők nem voltak feleségesek.

3. Magyar ember, mikor speculál.

Reggel tíz óraker érkezünk a csárdába, az volna a szokás, hogy akkor rög-

tön fogják be a váltott lovakat, és még délig új állomásra hajtassunk. Úgy de a váltandó lovak a kocsmáros sajátjai, a ki elküldte azokat előlünk, hogy kénytelenek legyünk délre ott maradni. Ez még hagyján, de a lovak ebéd után sem jönnek elő. A kocsmárosnak még vacsorája is van számunkra. Sőt még azt sem bánja, ha ott hálunk. Mi lármázunk, kiabálunk, hogy nekünk az idő drága, nekünk menni kell. Mi haszna? nem eresztenek. A lovak csak estére kerülnek haza. Ekkor aztán hova mégy? vagy ott kell hálnod, vagy éjszakára indulnod neki a feneketlen útnak, s mindezt nem egyébert, minthogy a kocsmáros ebédje kárba ne vesszen. Ezt a vendégfogadót inkább lehetne vendégfogónak nevezni.

4. Izraelita csaplár.

Pénteken este van. A csillag már fenn van az égen; előtted a csárda, de a szobát ki nem nyitják, mert a csapláros orthodox zsidó; ha hoztál valamit azt megteheded, ha szeretted a vizet, azt meríthetsz a kútból, alhatol az istállóban. Igaz ugyan, hogy mind ezért nem kell senkinek fizetned, mert másnap szombat van s pénz nem vesznek el.

5. Privát kocsmáros.

Van egy helységben a gyorskocsinak egy magány szállodája, hová csak az ő vendégei térnek. A fogadós egy becsületes nemes ember, anyjával és feleségével olly ebédeket és vacsorákat vág az utazóknak fejenként 24 krajczárért, hogy otthon sem látsz különbet, éjszakára pedig vetett ágy vár reád, olly tiszta, mint a hó.

6. A veszett kocsmáros.

Egy estve szép csendesen megérkezénk az ígért földre. A vendéglőnek mind külseje, mind belseje teljes megnyugvást ígért; úgy laktunk benne egy óráig, mint az Ábrahám kebelében; ételünk, italunk fölséges volt; ki nem fogytunk a magasztalásokból; a kalauzunk azonban eleve figyelmeztetett, hogy a végén következik a fekete leves, a mikor majd a kocsmáros haza jön nagy részegen: mert az a jó tulajdonsága van, hogy sohasem otthon iszsa le magát, hanem valami másik kocsmában s csak készen érkezik haza, akkor aztán összevész mindenkivel a kit elől utol talál; addig tehát jó lesz megvacsorálnunk, hogy a zivatar elől tovább vitorlázhassunk. Azonban sorsát senki sem kerülheti el; mielőtt elvégeztük volna frugalis estebédünket, megharsannak odakinn az ígért szedtevedték; először is a kocsisunk kapott ki, a miért a kapu alatt állt meg a szekérral, a millyen kiabálás egy emberi torkon kifér, az azon mértékben hull a jámbor fejére, duplán megeredett pedig, midőn a kalauz is oda vetődék, a kinek azt ígerte, hogy szekerét porrá törí s minden vendégivel együtt kihányja a házból, nem is hagyott mirajtunk egy garas ára száraz foltot, mellyet meg ne mosott volna. Végre magunk is előkerülénk az emberevő szörnyeteg torkába s akkor láttuk, hogy ez a szekérpórrátörő, vendégkihajigáló Poliphemus egy ökölnyi emberke, alig látszik ki a csizmáiból, s mégis azzal fenyegetődzik, hogy felrúgja a szekerünket. Mi nem birtuk magunkat a kaczagástól visszatartani, egy cholericusabb utitársunknak azonban nagy kedve kerekedett a csizmasarkát érintkezésbe hozni a kis szörnyeteggel, ha el nem baktat, mire az ott lévő nőcselédtség félre kapta a kis Orlando furiosót, betömték a száját, beránczigálták a szobájába, ott lefogták, lefektették: így szabadultunk meg a legnagyobb veszedelemtől.

7. Örmény kocsmáros.

Kettővel találkoztam illyennel, az egyik jó szelid ember; utitársaim, a kik már ismerték, sokat kötekedtek vele, az egyik, minthogy az örmény arca keletien barna

szinü: „domine cigány“-nak czimezé, mire az örmény mindannyiszor nyugodt, phlegmaticus hangon viszonzá: „cigány az apád.“ Másik pedig azt a tréfát tette vele, hogy szép fiatal felesége levén az örménynek, azt mindig leányának czimezte. Ez már nehezebben esett neki, de azért még sem szólt érte, hanem a menyecske figyelmeztetése a tévedőt, hogy ő nem leánya, hanem felesége a jó embernek.

Másik örményhez a székelyföldön szállottunk be, ki ott régóta vendéglős volt egy faluban; háza erkélye tele volt virággal, szobái tele képekkel, köztük a nemesi czimer. Mindent előhordott számunkra, a mit kívántunk, még a velünk utazott delnő számára virágcserepeiről bokrétát is szedett. Mikor aztán fizetni akartunk, akkor azt mondta, hogy ő nem vesz el pénzt, mert ő már nem vendégfogadás, még tavaly lemondott róla. Igen de mi azt hittük, hogy fogadóba jövünk s a szerint parancsolgatunk. — Hát majd ha én arra járok, a hol az urak laknak, vigasztalt bennünket az örmény, akkor majd én is odaszállok az urakhoz.

8. Ludhalál.

A zivatar és sötétség bevert bennünket egy csárdába az útfélen, a mit úgy hivnak, hogy ludhalál. Vendégül szállnak-e oda a ludak, hogy éhen haljanak meg, vagy egymást szokták ott meggyilkolni? azt maig sem tudom, elég hogy a csárdát így nevezik. Kivülről természetnek látszik, az ember azt hinné, itt kaszárnya lehetett valaha. Hárman valánk, ** barátom nejével és én. Felmászva az életveszélyes lépcsőkön egy nagy borozó szobában villogó szemü juhászok s villogó fogú juhász kutyák közül előkerestük a csaplárosnét s kértük szépen, hogy nyisson szobákat. Felnyitott egyet. Abban nyoszolyák voltak, de ágynemük nem. „No ez jó lesz az én barátomnak, a másik szobát pedig nyissa fel nekem.“ — „Jaj lelkem, nem becsületes embernek való az.“ — Ez szép vigasztalás, de hát miért nem? — Tele van az patkánynyal és kísértettel. — Hát én hol aluszom akkor? — Majd itt az én szobámban, válaszolt a lelkem kocsmárosné. — „Ich danke für Zimmer warmes, mutassa azokat a patkányokat és kísérteteket.“ Fel kellett nyitnia a másik szobát. — Patkányoktól és kísértetektől nem igen ijedek meg, hanem nyuzott bőrökkel csakugyan nem örömetst hálok egy szobában. Ez a kis helyecske bele illett volna akármeltyik geisterrománba boszorkánytanyának; a falakon vérfoltok itt amott, másutt akkora lyukak, hogy egy ember ki s be bújkálhat rajta, az ablakok összevissza töredezve, a redőnyök kilógtak sarkaikból, a besüvöltő szélről lobogott a gyertya s a kifeszített báránybőrök úgy libogtak, lobogtak, mint elkárhozott rémszellemelek; tökéletesen alkalmas hely arra, hogy az embert meggyilkolják benne. Már el voltam szánva, hogy ott alugyam, lelkemet a kísérteteknek, testemet a patkányoknak ajánlva, a midőn barátom mivel lelkü nejének gondossága kisegite ez elátkozott várban való hálásból; saját szobáját deszkákkal és köpenyekkel aként osztva el két felé, hogy fele elég volt neki és férjének, másikat átengedé nekem. A mint letevém fejemet az alám terített szalmára, rögtön elnyomott az álom, bizonyosan az a kedves hölgy imádkozott mindnyájunk csendes nyugodalmaért, csak reggel vettük észre, hogy valami ismeretlen vendégek az éjjel mindent megettek, a mit mi a vacsorából el nem takarítottunk. Millyen jó, hogy minket is meg nem ettek.

9. Sánta Péterné asszonyom.

Megbocsát a tekintetes asszony, hogy becses személyét a nagyérdemü magyar közönségnek bemutatom, de nem fog az annak kárára válni; és ha már a külföldnek

szabad volt megismerni a tekintetes asszonyt, miért fosztanók meg ez örömtől saját jó magyar hazánkat?

Még csak út sincs, mellyen a tekintetes asszony udvarára szekérrel be lehessen hajtani, mégis tele a háza vendéggel, czégére sincsen annak, mégis oda találnak az emberek.

A tekintetes asszony senkinek sem hizelkedik, senkit sem különböztet meg, neki mindegy: gróf vagy vándorló diák, egy sem kap többet és különbet, mint a másik. Az ő asztalánál kész helye van mindenkinek, a ki őt tekintetes asszonynak nevezi s ki tudja fizetni az ebédet, kidobattatik ellenben az olyan goromba, a ki őt gonoszul Sánta Péterné asszonynak nevezi. Szó nélkül megkapja mindenki, a mire szüksége vagyon és semmi fogyatkozása nem léssen; nem kap ellenben semmit, a ki lármáz és kiabál. Pontban egy fertály egyre tállatati a leves, és jóllakhatik, a ki jelen van, nem kap azonban semmit, a ki későn érkezik, mert könnyebb ő neki várni másokra, mint hogy mások várjanak ő reá, a mi természetes és igazságos. Arra pedig, hogy a tekintetes asszony valakinek egy fertály egy előtt extra tállat volna, nincs eset a világtörténet lapjain.

Mi szerzi tehát a tekintetes asszonynak e nagy népszerűséget? az, hogy jó ízű magyaros ételeket főz, s a millyen áron adta az ebédet 1828-ban, azon a z áron adja most is, hijába száll és emelkedik ő miatta az agio, a húslimitatio, nála minden az ősi lábakon jár s pengőben nem beszélnek az ő kapuin belől.

10. Székely vendéglők.

Székely falukban ritka helyen van rendes csárda, hanem minden harmadik negyedik ház kapuja fölé ki van akasztva egy egy kis üveg nyaka, melly hihetőleg palaczk volt, míg el nem törött s ez azt jelenti, hogy ott szivesen látnak. Akármellyikbe beléphetsz, s ha az, a mit kértél, előteremthető a faluból, bizonyos lehetsz felőle, hogy megkapod, ha egész éjjel jár is utána az egész háznép s azon az áron fizeted, a mellyen piaczon kapnád; ha valamit adsz még azon felyül a szivességért, azt úgy megköszönik, mintha ajándékba adtad volna. Egyetlen szobáját átengedi a székely s maga kiül a pitvarba s hacsak nem erőlteted, be nem megy hozzád; nem kérdez és nem fecseg, de ha bizalmas hangon szóltál hozzá, ha szivét megnyerted, örömet beszél a férfi viselt dolgairól, a nő bajairól, bánatáról, elmondják tájaik népregéit, hősmondait, mert itt világteremtés óta székelyek laktak, még a tündérek és óriások is székely tündérek, székely óriások voltak.

Midőn eltávozol, kikísérnek messze, mint útrakelő rokont, s kapujokból néznek utánad, míg szekered beláthatják; ha valamit náluk felejtél, azt hónapok mulva visszatérve is ott talárod, sőt velünk megtörtént, hogy egyikünk valami öltönydarabot elhagyva magától, félórányira utánunk szaladtak vele, nehogy azt mondhassuk, hogy náluk veszendőben maradt.

Illyenek a székely kocsmárosok.

Ú T I L E V E L E K .

JOKAI MÓR SAJÓHOZ.

VI.

Szent Anna tava.

Kedves rokonom !

Erdély legköltőibb helyét láttam.

Vannak nagyszerűbb, pompásabb, elragadóbb látványok Erdély tájai közt, de olly magasztos alig lehet több, mint a Szent Anna tava.

A legrégebb időktől a legujabbig szüntelen vallásos eszmék Sion-köde lebegett e táj fölött, ez volt a rajongók, az ihlettek Libanonja, a mi Izraelnek az olajfák hegye, a hindunak a Gangesi szent völgy, az északi skandinavnak az Igdrazill árnyéka alatti magány, s a hellen költészet arany árnyképeinek a Tempe, az Erdélynek a szent Anna tava.

A mint a tusnádi regényes fürdők jóltevő nymphájától búcsut veszünk, balra napkelet felé óriási bércek birodalma terjeszkedik elénk, mellynek utolsó ponkjai messze Kézdivásárhelynél végződnek; a térkép nem mutat e helyen sem falvat, sem majort, ősrendeteggel koszoruzott hegyek fekszenek egymáson, miket mindkét felől elkerül az országút, vadászösvényeknek hagyva az ősvadont, melly most járatlanabb, mint volt ez előtt kilenczszáz évvel, mikor még azoknak a váraknak urai éltek, miken most az a vad fa terem, mellyet a vihar vet s a vihar tép le.

Egyikén e vadon ösvényeknek megindulva, két meredek bérc között haladunk szüntelen felfelé, miknek aljában tajtékzó hegyi folyam tombol; szédület letekinteni rá. Félóra mulva elhagynak bennünket a szelidebb éghajlati fák, a bükk és tölgy, s kezdődik a fenyvesek országa. Óriási szálfák nőnek elő a szirt meredekéből, földig eresztve sötétzöld lombpalástjukat, s ott, hol a sötétzöld a földet éri, körülnöve kék havasi nefelegtstsel; mindig odább, mindig feljebb még vadonabb lesz a vidék, emberi kéz soha nem irtja itt a fát, a mint a n e m e r e szele töveikből kifacsarva egymásra döntögette a roppant faderekakat, azon módon ott rohadnak, benöve futóvirággal, és csodaalaku gombákkal; egy egy roppant szál fa keresztül bukott a hegy vágáson s míg töve az egyik hegyormon maradt, hegye a másik hegy ormára feküdt, s úgy képez veszélyes hidat az üvöltő hegyi folyam felett. A tavaszt itt a nyár kezdi, s az ősz végzi be, a hó még ott van a sötétebb fák árnyéka alatt, míg a verőfényjárta helyeken dúsan tűnik elő a havasi flóra; más virágok ezek, mint mik oda alatt tenyésznek, a fenyőerdők balsam-illatában, a gyantával itatott sziklás földben; a szárazabb helyeken a törpe rózsza és a rózsaszínü gyopár virul, nedvesebb helyen egy neme a legpompásabb ranunculusnak, melly nagy összehajló szirmaivel annyira hasonlít a rózsához, hogy méltán hívja a köznép pünkösdi sárga rózsának. Néhol pompás tarka orchisok tűnnek elő, egy neme az epipactisnak akkor kezdett virítani, mellynek minden virága olly alaku, mintha egy egy madár ülne benne; de legkedvesebb találmány volt egy szép példány czipőczim (Cypripedium calceolus), mellyet vezetők

lelt, a virág négyes szétálló szirma sötétveres s a messze kinyuló papucs alaku vitorla aranszin. Bármely kertnek díszére válnék.

Végre mintegy négyezer lábnyi magasba kapaszkodva fel, sik tér nyilik meg előttünk, mintha egyenesre vágták volna a hegy tetejét, s egy lapály tűnik elénk, mellynek első látásra, oly szomorú, oly aggasztó tekintete van, az ember megdöbben, maga sem tudja miért?

Az egész tért valami zöldesbarna sűrű moha fedi, mellyből csoportonként állnak elő a csáténemű sötétzöld füvek zombékjai, az afonya és medveszöllő itt ott berkeket képez, mellyekből hús, harmincz lépésnyire áll ki egy egy csenevész szomorú lúczfenyő.

E helyt hívja a köznép a k o k o j e z á s n a k, és azon aggály, azon borzalom, melly az első tekintetre meglepi az embert, közös minden emberrel, minden állattal, mert e hely halálos veszély helye, alatta feneketlen viz van, ha ember vagy állat ez ingadozó mohos felszínre lép, a moha lesüpped alatta, és őt elnyelik az ismeretlen szövevények. Ösztönszerű irtózáttal haladtunk végig ez elátkozott hely martján, s midőn a fölötte álló hegytetőre jutva, még egyszer visszatekinténk rá, tündéri látvány állt viszont előttünk: két-háromszáz apróbb nagyobb gömbölyű tengerszem, mint megannyi csillag ragyog a veszélyes bérczi ingoványon, miknek hatása leirhatatlan. Az ember a tündéreket véli látni, kik tengerszemeikből feljönnek, hogy a halandót a vészes sikra csalják.

E bérczen túl fekszik a S z e n t A n n a t ó.

Háromezer lábnyi magasban a tengerszin felett, köröskörül ezer kétszáz lábnyira feljebb emelkedő bérczek által képzett medenczében, vad erdők árnyában terül egy gömbölyű nagyszerű tengerszem, mellynek körülete egy negyedrészt mérföldet meghalad. Sima tükörlapja sötétzöld a bele néző erdős bérczektől, a legnagyobb vihar sem ingatja azt meg, hab sem fodorul rajt. A körülfekvő bérczek ide forduló oldalát cser és bükk fedi, míg a tó partján körül, roppant fenyők emelkednek, mintegy sötét ráamába fogva az ércvilágu vizlapot.

Az ünnepélyes csend, melly a szivre száll, midőn e völgybe lépünk, érzelmekre tanít bennünket, mellyeket nem éreznk soha, mellyeket talán tagadtunk. Itt e szent magányban, távol minden emberhangtól, oly közel érezzük magunkat Istenhez. Semmi zaj sem hallik ide; örök béke, örök csend uralkodik e kiválasztott völgyben, a körül fekvő bérczek elvonják róla a zivatart; míg saját kiáltásunkat oly csodásan adja vissza a völgy gyűrűjében körülfutó viszhang, mindig feljebb feljebb emelve a hangot, míg csaknem egy octávéval magasabban halljuk azt hátunk mögött enyésztesen elzengeni, mint a harangzugást, melly oly soká cseng a légben, midőn már rég megszünt szólani.

Letelepedünk a fűben, székely vezetőnk a lobogó tüzhöz ülve elmondja, hogy ama kisdud rom ott a halmon egykor kápolna volt, mellyet kegyes szüz építtetett, kinek álmában szüz Máriának anyja megjelent, és sokáig állt a kápolna, látogatva ájtatos lelkektől, míg egyszer szentelt falait földi szerelem fertőzteté meg, akkor vilám csapott bele, és porig leégeté; sokáig jártak azután a környék leányai e romokat könnyeikkel áztatni, ott elsírtak reggeltől estig, siratva az Isten lakát, melly így elpusztult előlük, míg e században egy püspök újra felépítteté azt, s ismét népes búcsujárásokkal élénkült meg a völgy, összejártak a székelyföld minden buzgó népei, elhozták templomi zászlóikat, körüljárták a csendes tó vizét, szent zsolozsmáikat

együtt énekelte velök a bércz, a templom előtt kis fa ház volt haranglábbal, abban lakott a zarándok. Ujabb időben elpusztult mindez, — templom, harangok és ének; csak Isten lelke maradt a táj felett, mert még most is, ki ide leereszkedett, meghatva érzi magát azon magas sejtelmektől, miknek áhítat a neve.

Ez alatt fenn a havasi hegytetőn megszólal a méla pásztorkürt elragadó hangja, a lélek gyönyörtől áradoz e fájdalmas édes zenétől, mellynek ugyanolgy csodás hatása van, mint a harangszónak; míg ez Istent imádni hív, amaz hazát imádni kész, hogy arczczal borulsz a földre, és sírsz és nem bírsz megválni attól. Ha e hangokat hallád, csak akkor érted, miért szereti a tyroli és a székely olly igen azt a földet, a mellyen született?!

Viszsaemlékezünk mi is a historia mondáira, és kölcsönben elmondjuk vezetőnknek, hogy ama romok helyén állt az ősi tüzhalom, mellyen Bálványos vár lakói áldozatot hoztak a hadistennek, midőn az ősi vallást rejtegetve, csak e völgy volt még övék és az a vár, mellynek váza a fenyvesek mögött sötétlik: itt esküdtek véres harcot éjszakánként a székely rhabonbárok vérvilágító fáklyafénynél s ősi hire van e helynek.

Most nem lakik ember a tájon és semmi állat a tóban. Habja tiszta, mint a kristály, sem belőle, sem bele viz nem folyik, és nincs benne egy hal, egy kigyó, egy béka vagy kagyló sehol; laktalan az, ámbár iható, mint a forrásviz.

Gyakran azt regélik, hogy a tó tört hajók darabjait hányja ki felszínére, melly a tengerrel van összeköttetésben: ez rege, mit féltudós emberek gondoltak ki.

Egy órányi távolra innen van Erdély másik nevezetessége: a torjai kénese barlang, mellynek üregéből halálos kén-gáz lobog ki, olly fojtó, hogy a fölötte elrepülő madár holtan hull le a légből, belső falai sárga kénvirággal vannak lepve. Belelépni nagy gyönyör, de nagy istenkísértés, a kén-szesz csiklandó kéjt idéz elő a test érzékeiben, de egy lehellet belőle- és az élet ott végződött.

Átellenében merednek Bálványos vár falai, hajdan az Apoc család őseinek megdönthetetlen sásfészke, most még csak azt sem tudhatni, merre vezetett hozzá az út? — Köröskörül minden oldalról uratlan rengeteg, mellyben egy napi járatban, bármelly irányban indulva sem találni egy gunyhót is.)

MŰBIRÁLATI ROVAT.

F. hó 14-kén: Othello, Lendvay rendezése szerint másodszer.

A közönség enthusiasmsusa a lapok csaknem általános ohajtása következtében Lendvai gyógyfürdőkre utazása előtt másodszer is szives volt e szerepet eljátszani s a tanusított részvét megmutatá, hogy a közönséget egy sokszor látott dráma is fel tudta villanyozni, ha abban új érdeket talál. A mellett, hogy Ira Aldridge rövid ittéléte alatt kétszer játszá Othello szerepét, kis időköz alatt Lendvaytól is csaknem kétszer egymásután megnézte azt a közönség. Ez, ha utóbbinak közkedvességét és jeles működését nem bizonyítaná is, mégis olly érdem maradna, mellyet, mint a dráma iránt ébresztett részvétet, lehetlen nem örömmel üdvözölni. De Lendvay ujabb Othello-játékának más haszna és eredménye is volt. Meggyőződheténk, hogy színművészeink közt található olly képesség és hajlékony erő, melly a külföldi legmagasb példányok

nyomába bír hágni, azt a mi elismert remek műértelemmel el tudja sajátítani és így azon művészeti lelkesedést, mellyet közönségünkben egyik vagy másik idegen notabilitás fölébresztett, saját magunknak megbírja szerezni. Ez nagyobb jelentőséggel bír, mint egyelőre gondolnók. Önérzetre ébreszt bennünket, sajátunk becsülésére serkent s gyarapodásunkat segíti elő. Olly fiatal hajtás, millyen a mi színművészetünké, erődűsságát csak folytonos fejlődés által tanusithatja. Nagyon korán lenne még azt stereotyp határok közé szoritani s azok közt kiható törekvés nélkül mozogni akarni. Kivált akkor, midőn másrészről a közönség folyvást figyelmeztetik, hogy még e határokon túl is van világ. Világosan szólva nem szabad engednünk, hogy a közönség műizlésének folytonos fejlődéséhez képest színművészetünket magasb lendületre képtelennek lássa. Nem annyit tesz ez, hogy egy művésztől, bármilly nagy legyen, egyéni sajátosságokat, stereotyp kifejezéseket vagy modoros vonásokat kelljen átvenni. Korántsem. Hiszen az illy eljárás végre oda vinne, hogy egy fényes galeriát bírnánk, de másolatokból, mellyek közül a teremtő szellem kihalt. De nem ez az eset, ha a színművész általán elismert példányokat olly czélből tanulmányoz, hogy kiváló s általános aetheticai szépséget alkotó erényeikből vegyen át valamit, mellyekkel még nemzetének színművészete vagy egyáltalában nem, vagy legalább jobban nem bír. A teremtő erővel a szemelő ész gyakran kénytelen karon fogva járni; mert a tárgyilagoss világban, — kivált a színművészetnél, nem lehet mindent önmagából meríteni; tapasztalás, formák, különbféle egyedek, helyzetek, ezek adják a magot, miből a színművész termeszt; s a mi a tudósnak más előbbi tudósok műve, az a színművésznek színművész-társa, egyiknek mint másíknak nem csak olvasni kell tudni, hanem érteni is; nemcsak lemásolni, hanem a már más könyvekben elmondottakat alkalmazni tudni, abból rendszert alkotni magának, úgy hogy egy minta segédforrásul szolgálhat neki száz egyéb különbféle alakra. Ki így tesz, az nem másol, hanem tanul, tanulni pedig nem szégyen. Egy festő, ha képe harmoniájához egy afrikai fát igényel, helyesen teszi, ha illy fát, miután természet után nem festheti, egy olly műről veszi át, mellyről tudja, hogy azt jeles kéz természet után dolgozta, már most ha e fából képes az egész hozzá illő növényzetet kitanulni s azt tökéletes harmoniában öntve készíti el, ki fogja e festőt másolóknak mondani? Alkalmazva rögtön rátérünk tárgyunkra. Lendvay már évek óta játsza Othellót, s legnagyobb irigyei sem mondhatták róla, hogy rosszul játsza, sőt el volt ismerve, hogy a legkitünőbb német művészekéi mellett helyet foglalhat Othelloja. Ő azonban maga mindig érezte, hogy van ez Othelloban hiány; sejté hogy sok a rokonság e fekete hősben azon europai szerelmesekhez, mellyeket mindennap színpadon látunk. De mind e sejtelmek csak homályos körben boronghattak előtte, határozott körvonalak nélkül; elmélet s a szerepbeni buvárkodás nem adhatá azon kulcsot, melly följejtésükhöz szükséges volt; ezt tapasztalásból, látásból, magából a természet megtestesített alakjából kellett meríteni. Szóval Othello tökéletes előadásához a lélektan mély buvárlatain, a szerep teljes áttértésén kívül még egy harmadik is megkívántatik, azon népfajnak s egyediségének ismerete, melly közé Shakespeare szerelemföltő hősét átültette. Erre talán azt fogja valaki mondani, hát maga Shakespeare midőn Othelloját írta, látott e szerecsenyt? — Az írónál a phantasia, az elméleti ismeret sokkal elegendőbb, mint a színésznél. Az író a kiegészítő vonásokra nézve a színészre utal, de kire utaljon a színész? kinek nemcsak szellemet, hanem alakot is kell elének állítani, nemcsak értelmet, hanem egy tökéletes formát is.

Igen, de erre ismét azt lehetne válaszolni. De hát olly nélkülözhetlen szükséges

egy drámai szerepnél a genre, a tökéletes emberi egyediség, midőn a művészi tisztán szemünk elé van az író által álltva. Minek Othelloban a szerecsen, ha a hős és szerelemföltő általános vonásai megvannak? — Az egyéniség így is megvan, minek azt a fajtermészet alapjára építeni?

Ez előgördített kérdést sokáig olly elégségesnek tarták az Othello-játszók, hogy nem is gondolkoztak tovább róla; befestették magukat feketére, dühöngöttek s kisebb nagyobb sikerrel Othello mindig meggyilkolta Desdemonát, s a függöny mindig legördült. Voltak ugyan kapcázskodó kritikusok, kik egyszer másszor megpendítették azt, hogy Othello művészi jelleme, illy általános s minden szerelemföltőre egyaránt illő locus communis alakban adva, nem is egészen felel meg az író szellemének, mert hiszen akkor a szerecsenné mázolás, csak komédia, melylyel kár az időt tölteni; pengették azt is, hogy Othellot mint egyedet, valamint műjellemileg, ugy fajilag is határozott vonások közé kellene szoritani, s a kettő egyesítéséből egy új Othellot előállítani. De ez csak elmélet volt, mellyet azon jó urak maguk sem lettek volna képesek megoldani. Othello maradt tehát, egy luxusból feketére mázolt mórnak nézetett — szerelemföltő.

Mig egyszer a sors sajtyszerű játékából s a véletlen legkritkább találkozásából valahol Senegal partjain egy szerecsen támadt, ki miután elegendő műértelmet szerzett magának Shakespeare felfogására, lapozni kezdett e másik világban — s természetes Othelloval is találkozott. Képzeltetni, hogy ezt mint fajtestvérét milly örömmel ölelte keblére. Sok vonás, melly európai művészeknek talán rejtély maradt, neki ismert vala, őt saját életkörüre, vére megszokott természetére emlékeztette. Ő belátta, hogy azon Othello a mint Sh. által oda van állitva, lényegileg nem lehet más, mint szerecsen, s ennél fogva e szerep felfogásában nála ez volt az alap, mire a többi műépítvényt emelte, mig mások e pyramist ellenkezőleg csucsánál fogva kezdték a levegőbe építeni. Csodálhatni-e, hogy fellépését rendkívüli siker koronázta, midőn Othellot végre nem csak festve, hanem élő alakjában láthatták, ugy a mint Sh. teremtette a szerecsent, ki honos Velenczében, ki vad szokásait levetkőzve keresztyénné lett, ki érdemeivel hazát érdemelt magának, s a szerecsent, kinek fajjelleme az europai civilisatio által csak el van altatva, de nem változott át; kiben az őserdők vadon sarjadzott erényei megvesztegetlenül lakoznak, a nyíltság, könnyenhipvőség, a szerelem vérmesebb hevülete, az önérzet és becsület kérlelhetlen szigoru fogalmai; kinek törvényt a szivbe irtak és nem papirosra.

Ira Aldridge ha művész nem volna is, tanulmányúl szolgálhat vala e szerepben; mennyivel inkább így, midőn önmagát és nemzetét anyagul használva, magas művészi értelme volt a vésű, melly e nyers anyagból Shakespeart modellül használva, a legremekebb szobrot varázsolá elő.

Ira Aldridge kétségkívül igen nagy Othellot talált készen Kean és Bourbodge-nál, de annyi bizonyos, hogy az igazság lelkét ő lehelte a szerepbe. E szerep-colossus a szerecsen természet hű ábrázolása nélkül agyaglábakon állt, tökéletes értelmet csak a mór előadása szerzett neki. És ez azon új érdek, inger és hatásnak oka, mit az afrikai Roscius főkép e szerepében idézett elő. Pedig távol legyen tőlünk azon hit, mintha a szinpádi illusiot annyira a valóság alapjára kívánnók visszavinni, — tőlünk a „Gamin de Paris“ személyesítője bátran elhagyhatja azt a szokást, a Varietes színházban, miszerint bejövetele előtt ruháját mindig vízbe mártja s a hideg miatt aztán igazán vaczog. De Ira Aldridge nem is valóságos mór léte által érte el azon

nagy successust, hanem mert származása igen jó eszközül szolgált Othelloba a szerecsent a mint a szerzőtől iratott egész kiterjedésében fölvehetni.

Azért mondá egy porosz kritikus a német színészeknek Othello-ra czélozva: Lám minek festettétek az ördögöt a falra, most megjelent! — — A valódi Othello itt van, mellyhez ha haragunkban hozzá vágjuk is a tentatartót, azért csak ázt érzük el vele, hogy még feketébbé teszszük. Lendvay kétségtelenül igen tisztult műzslést árult el, midőn régi europai „Othello“-ját, melly neki annyi diadalt aratott, ledöntve, roppant tanulmányal Ira Aldridge magas és valódi fölfogásához idomítva, egy ujat épített helyette; nem toldozásokkal a régiből és újból is valamit, hanem tisztán s egészen azon harmoniban, mint azt Aldridgetől láttuk. Hány művésznak lett volna ereje ezt tenni, kinek Othelloját olly tetszés koszorúzta, mint Lendvayét. Ő elég szerény és bátor volt ezt megtenni s mint a siker mutatá színművészetünk javára, melly eddigelé sokszor már az egyhanguságig unalmasan mozgott azon stereotyp előadási modor szűk körében, mellyet a szomszédok túlfínnyás s a természet kiható erejétől megfosztott aesthetikája erőltetett reánk.

Ira Aldridge Othelloban egy redőcskét sem hagyott fürkészetlenül; ő úgy személyesíti azt, mint egyén maga magát személyesítheti. Ő feltalálta Othelloban az eddig hiányzott alaphangot a szerecsent; s így előadása méltó volt olly művész tanulmányzására is, mint Lendvay.

Hogy pedig Othellonál a nyiltszívü bátor férfiu mellett a szerecsen is mindig ott lapang — mint árnyék és fény elválhatlanul szövetkezve; ezt erényeiből és súlydéséből pontról pontra ki lehet mutatni.

Othello csupán mint hős, mint szerelemföltő félszeg alak s hiányosan indokolt jellem lenne, bevégzettségét fajjeleme és ennek viszonyítása adja meg.

Innen bátorsága és vitézsége az elpuhult velenceziek közt; innen önzéstelen ragaszkodása, melly feláldozó viseletének még nagyobb fényt kölcsönzött, innen azon biztosság, melylyel a hadvezéri hatalmat kezébe adák, miután egy szerecsentől a büszke patriciusok nem félték nemesi uralmukat, a vigyázatlan senator nem félti leányát, mert hiszen mikép hitt volna a természet olly elfajulásába, hogy leány ki Velence legszebb nobiljeinek kezét megvetette, egy előhaladt koru szerecsenbe szeretessen. Továbbá e körölmény okozá azt a mórnál, hogy Desdemona atyjának beleegyezését házasságukhoz nem reménylvetve, azt az atyai háztól elszöktette. Az afrikai nap heve, melly alatt felnőtt, okozá azt is, hogy a szenvedélynek inkább alá volt vetve, mint az europai. Az emberekbeni bizalmát s azon hitét, hogy ő egy igénytelen központ, mellyre a szerencse s az emberek jóakarata önkénytelenül is sugárait veté, hasonlólág az támasztá fel legnagyobb mértékben benne, hogy ő szerecsen létere olly magas állásra s olly boldogságra tudott szert tenni, mint hadvezérsége és szerelme. Ez utóbbi később amazt is háttérbe szorítván egyedüli üdve lett, mellyet mint az égből lemosolygó váratlan szerencsét az egoismus egy bizonyos nemével, melly a természeti emberek sajátja — ragadá magához. Ez egoismust elősegíté Desdemona jelleme, ki saját erkölcsi énjét s önállóságát feledő szerelemmel veté magát a férfiu karjaiba. A Cyprusba érkező Othellónak határtalan boldogsága, mellynek közepette azt mondja, hogy a csók legyen az egyedüli balhang, mi szerelmükben hangozzék — ismét kifolyása egy bizonyos természeti kedélynek, melly az élvezetek halmaza alatt ruganyosságát és frissességét még el nem vesztette; — itt azonban Othello lelkülete mindenütt még sok fényt kapott a természeti erényekben gazdag szerecsentől; az első mo-

egy drámai szerepnél a genre, a tökéletes emberi egyediség, midőn a művészi tisztán szemünk elé van az író által álltva. Minek Othelloban a szerecsen, ha a hős és szerelemföltő általános vonásai megvannak? — Az egyéniség így is megvan, minek azt a fajtermészet alapjára építeni?

Ez előgördített kérdést sokáig olly elégségesnek tarták az Othello-játszók, hogy nem is gondolkoztak tovább róla; befestették magukat feketére, dühöngöttek s kisebb nagyobb sikerrel Othello mindig meggyilkolta Desdemonát, s a függöny mindig le-gördült. Voltak ugyan kapczáskodó kritikusok, kik egyszer másszor megpendítették azt, hogy Othello művészi jelleme, illy általános s minden szerelemföltőre egyaránt illő locus communis alakban adva, nem is egészen felel meg az író szellemének, mert hiszen akkor a szerecsenné mázolás, csak komédia, melylyel kár az időt tölteni; pengették azt is, hogy Othellot mint egyedet, valamint műjellemileg, ugy fajilag is határozott vonások közé kellene szoritani, s a kettő egyesítéséből egy új Othellot előállítani. De ez csak elmélet volt, mellyet azon jó urak maguk sem lettek volna képesek megoldani. Othello maradt tehát, egy luxusból feketére mázolt mórnak nézetett — szerelemföltő.

Mig egyszer a sors saját szerű játékából s a véletlen legkritikább találkozásából valahol Senegal partjain egy szerecsen támadt, ki miután elegendő műértelmet szerzett magának Shakespeare felfogására, lapozni kezdett e másik világban — s természetes Othelloval is találkozott. Képzeltetni, hogy ezt mint fajtestvérét milly örömmel ölelte keblére. Sok vonás, melly európai művészeknek talán rejtély maradt, neki ismert vala, őt saját életkörüre, vére megszokott természetére emlékeztette. Ő belátta, hogy azon Othello a mint Sh. által oda van állitva, lényegileg nem lehet más, mint szerecsen, s ennél fogva e szerep felfogásában nála ez volt az alap, mire a többi műépítvényt emelte, mig mások e pyramist ellenkezőleg csucsnál fogva kezdték a levegőbe építeni. Csodálhatni-e, hogy fellépését rendkívüli siker koronázta, midőn Othellot végre nem csak festve, hanem élő alakjában láthatták, ugy a mint Sh. teremtette a szerecsent, ki honos Velenczében, ki vad szokásait levetkőzve keresztyénné lett, ki érdemeivel hazát érdemelt magának, s a szerecsent, kinek fajtelleme az europai civilisatio által csak el van altatva, de nem változott át; kibenz az őserdők vadon sarjadzott erényei megvesztegetlenül lakoznak, a nyíltság, könnyen hívőség, a szerelem vérmesebb hevülete, az önértzet és becsület kérlelhetlen szigoru fogalmai; kinek törvényt a szivbe irtak és nem papirosra.

Ira Aldridge ha művész nem volna is, tanulmányúl szolgálhat vala e szerepben; mennyivel inkább így, midőn önmagát és nemzetét anyagul használva, magas művészi értelme volt a vésű, melly e nyers anyagból Shakespeart modellül használva, a legremekebb szobrot varázsolá elő.

Ira Aldridge kétségkívül igen nagy Othellot talált készen Kean és Bourbodge-nál, de annyi bizonyos, hogy az igazság lelket ő lehelte a szerepbe. E szerep-colossus a szerecsen természet hű ábrázolása nélkül agyaglábakon állt, tökéletes értelmet csak a mór előadása szerzett neki. És ez azon új érdek, inger és hatásnak oka, mit az afrikai Roscius főképe szerepében idézett elő. Pedig távol legyen tőlünk azon hit, mintha a szinpádi illusiot annyira a valóság alapjára kívánnók visszavinni, — tőlünk a „Gamin de Paris“ személyesítője bátran elhagyhatja azt a szokást, a Varietes színházban, miszerint bejövetele előtt ruháját mindig vízbe mártja s a hideg miatt aztán igazán vaczog. De Ira Aldridge nem is valóságos mór léte által érte el azon

nagy successust, hanem mert származása igen jó eszközül szolgált Othelloba a szerecsent a mint a szerzőtől iratott egész kiterjedésében fölvehetni.

Azért mondá egy porosz kritikus a német színészeknek Othello-ra czélozva: Lám minek festettétek az ördögöt a falra, most megjelent! — — A valódi Othello itt van, mellyhez ha haragunkban hozzá vágjuk is a tentatartót, azért csak ázt érzük el vele, hogy még feketébbé teszszük. Lendvay kétségtelenül igen tisztult műztlést árult el, midőn régi europai „Othello“-ját, melly neki annyi diadalt aratott, ledöntve, roppant tanulmányival Ira Aldridge magas és valódi fölfogásához idomitva, egy ujat épített helyette; nem toldozásokkal a régiből és újból is valamit, hanem tisztán s egészen azon harmoniban, mint azt Aldridgetől láttuk. Hány művésznek lett volna ereje ezt tenni, kinek Othelloját olly tetszés koszorúzta, mint Lendvayét. Ő elég szerény és bátor volt ezt megtenni s mint a siker mutatá színművészetünk javára, melly eddig sokszor már az egyhanguságig unalmasan mozgott azon stereotyp előadási modor szűk körében, mellyet a szomszédok túlfennyás s a természet kiható erejétől megfosztott aesthetikája erőltetett reánk.

Ira Aldridge Othelloban egy redőcskét sem hagyott fürkészetlenül; ő úgy személyesíti azt, mint egyén maga magát személyesítheti. Ő feltalálta Othelloban az eddig hiányzott alaphangot a szerecsent; s így előadása méltó volt olly művész tanulmányzására is, mint Lendvay.

Hogy pedig Othellonál a nyiltszívű bátor férfiú mellett a szerecsen is mindig ott lapang — mint árnyék és fény elválhatlanul szövetkezve; ezt erényeiből és súlydéséből pontról pontra ki lehet mutatni.

Othello csupán mint hős, mint szerelemföltő félszeg alak s hiányosan indokolt jellem lenne, bevégzettségét fajjeleme és ennek viszonyítása adja meg.

Innen bátorsága és vitézsége az elpuhult velenceiek közt; innen önzéstelen ragaszkodása, melly feláldozó viseletének még nagyobb fényt kölcsönzött, innen azon biztosság, mellyel a hadvezéri hatalmat kezébe adák, miután egy szerecsentől a büszke patricziusok nem félték nemesi uralmukat, a vigyázatlan senator nem félti leányát, mert hiszen mikép hitt volna a természet olly elfajulásába, hogy leány ki Velence legszebb nobiljeinek kezét megvetette, egy előhaladt koru szerecsenbe szeretessen. Továbbá e körölmény okozá azt a mórnál, hogy Desdemona atyjának beleegyezését házasságukhoz nem reménylvetve, azt az atyai háztól elszöktette. Az afrikai nap heve, melly alatt felnőtt, okozá azt is, hogy a szenvedélynek inkább alá volt vetve, mint az europai. Az emberekbeni bizalmát s azon hitét, hogy ő egy igénytelen központ, mellyre a szerencse s az emberek jóakarata önkénytelenül is sugárait veté, hasonlólág az támasztá fel legnagyobb mértékben benne, hogy ő szerecsen létére olly magas állásra s olly boldogságra tudott szert tenni, mint hadvezérsége és szerelme. Ez utóbbi később amazt is háttérbe szorítván egyedüli üdve lett, mellyet mint az égből lemosolygó váratlan szerencsét az egoismus egy bizonyos nemével, melly a természeti emberek sajátja — ragadá magához. Ez egoismust elősegíté Desdemona jelleme, ki saját erkölcsi énjét s önállóságát feledő szerelemmel veté magát a férfiú karjaiba. A Cyprusba érkező Othellónak határtalan boldogsága, mellynek közepette azt mondja, hogy a csók legyen az egyedüli balhang, mi szerelmükben hangozzék — ismét kifolyása egy bizonyos természeti kedélynek, melly az élvezetek halmaza alatt ruganyosságát és frissességét még el nem vesztette; — itt azonban Othello lelkülete mindenütt még sok fényt kapott a természeti erényekben gazdag szerecsentől; az első mo-

raj, mely a szerecsen szenvedély-viharának elődördülete volt, akkor tör ki, midőn a nejével aludni ment Othello Cassio és Montano fegyverzaja által felriasztatik. Itt már rettenetes hangon kér számadást a jelenlevőktől, holott éppen szeretett segéde, Cassio kezében látja a rendbontó fegyvert.

Othello szívében a szerelem Desdemona iránt annyira erős gyökeret vert, hogy azt nem csak életboldogságához, de lételéhez is nélkülözhetetlenné lett; ez tettelehetővé Othello keblében a féltést és aggodást e kedves tárgy birtokáért. S midőn Jago aljas hálóját e nemes vadra kiveti, nem mindig élénkebben lép-e előtérbe a mór eredeti s a később nyert máz fokonkint levetkező jelleme. Othello azért, mert egy megvetett s alacsony népfaj gyermeke volt, nem tudott szerencséjének hitelt adni, mindig kétkedett, mindig csak mint a sors szeszélyét tekinté azon mosolygó szerencse-sugarakat, mellyek fekete arcát csak elvéve találják, s midőn e szerencsébe legfőképen szerelmi boldogsága volt bezárva, milly könnyű volt olly ügyes emberismerettel bíró gaznak, mint Jago, e nyiltszívű férfiival elhitetni, hogy szerencséje csak csalódás, miután régebben még maga is lehetlennek hitte, hogy őt fekete arca miatt Desdemona szeretesse. Később szerelmét csakugyan elhitte, de e szerelem csupán a hitre volt építve, s ez ellentmondásban állt Othello azon jellemvonásával, miszerint ő sehogy sem tudott szerencséjében hinni.

Eddig heves vérén mesterien tudott uralkodni, állása s nemes viszonya az emberekhez egészen kivetköztette őt szerecsen természetéből, de mihelyt Desdemona hűtlenségével — ki már egész világa volt — a kapesok megtárgultak, a szerelemföltés szörnye keblének minden nemes alkatrészeit bemételezte, s szabad uralmat adott benne a vérnek. Dühé, szenvedélye ugy szólván vadállati kifejezésekben nyilatkozik. Feltámad benne ujra a babona, fatum jóslatok ereje, mellyeket anyja egy zsebken-dőhöz kötött. Sír és dühöng, a mint szerelme vagy dühé nyeri el az uralmat szive felett. Bensőjében irtóztató a sülyedés. A hős férfiu, ki az osmanok seregét meghódítá, ki a legmerészebb tett után is nyílt arcczal jelent meg azon testület előtt, mellynek egyik tagján, Brabantion, a sérelmet ejté — most biztos erkölcsi tartalék nélkül, duló szenvedély rabja. Vesztébe itt ismét mértéktelen fajtermészete vezeti őt, mert Desdemonát az önigazolástól egyedül az riasztja vissza, hogy férjénél a szerecsen természet kitörését olly rettenetesnek látja, ez valami olly ismeretlen előtte, hogy nem mer férjének dühé ellenében nyílt és bizalmas lenni. És a catastropha végéig még számtalan olly vonásokat idézhetnek, mellyekből világos, hogy e jellem harmoniájában a szerecsen fajtermészet az alaphangot képezi.

Mindenesetre magas művészi tanulmányt tanusít, hogy Lendvai, ki számos általa látott művészek ellenében saját Othelloját mindig megtartotta, Ira Aldridge után átalakítá azt, s ime mig eleve minden sajnálva várta a „magyar Othello“-t: L. a „valódi Othello“ váratlan sikerü előadásával lepte meg őket; — mert Ira Aldridge óta az európai Othellok = fából vas karikák. □

TARKA KÉPEK.

A KUPECZ LOVA.

Lovat árult a cigány, mely külsőre igen tetszetős volt. Alkuba bocsátkozik vele valami városi ember.

— De cigány meg ne esalj, hanem megmond, ha hibája van a lovadnak, különben itt a vásárbíró meg a kaloda.

— Nincs ennek semmi hibája, bizonyítja a rajkó, csak kútba nem néz, fára nem mász és vasat nem eszik.

— Hisz én nekem nem is kell, hogy a kútba nézzen, madár fészket sem akarok vele szedetni, enni pedig zabot kap nálam, nem patkószeget.

Megalkudtak, kezet adtak, a cigány eltette a pénzt.

Hát a mint megindul a vevő, akkor veszi észre, hogy a ló vak.

De hisz a cigány megmondta, hogy nem néz a kutba.

Megy vele odább, egyszer egy hidhoz érnek; a mint a paripa meghallja lábai alatt dobogni a pallót, egyszerre visszaruhaszkodik, és semmi könyörgés, ütés verés rá nem bírja kényszeríteni, hogy a hidon átmenjen. Ugy kellett a vizen keresztül gázolni vele.

Megmondta a cigány, hogy fára nem mász.

Végre fel akarják kantározni s akkor sül ki, hogy a paripa nem enged zablát tenni a szájába.

Ezt is megmondta a cigány, hogy vasat nem eszik.

Mit tehetett a jámbor vevő? Addig járt, míg ő is rászédhetett vele valaki mást.

A furfangos székely legények. A székely legmunkásabb faj az egész magyarföldön, a mit bizonyít az, hogy olly kis darab földön, mint az övék, hatszáz-ezer székely megtud élni, még pedig tisztességesen, mondhatni bőségben és kényelemben, és hogy egy köblös földet a székely határban húsz pengő forintért is kibérelnek, s a székely kaszásnak három annyi díjt fizetnek, mint az oláhnak; ennél fogva a székely előtt nincs is nagyobb fogyatkozás, mint a restség, s a székely leánynak nincs nagyobb érdeme, mint ha jó dolgosnak tartatik. — A székelynő maga fonja, szövi az egész család ruházatát, ezért annak igen szorgalmas fonónak kell leány korában lenni, mert a székely nem szeret rongyosan járni.

Borcsa hugom körül is jártak már a legények, a midőn estenden kiült a hijú (házeresz) alá, guzsalyát csipejének támasztva s szorgalmasan pörgetve a gyalogorsót ujai közt, s olyankor mindig elmondá a kötekedőknek, hogy minden nap, akármenyi házi dolga van is, lefon egy báb (kendercsomag) szösz a guzsalyáról.

Tamás volt benne*) a legénység s egy vasárnap összebeszélve, ellopták

*) Annyit tesz, mint „hitetlenkedett.“

a leány ládakulcsát és belecsavargatták a szösz-bádba, mely épen guzsalyára volt kötve.

Másnap követelte rajtuk a leány a kulcsot, azok csak biztatták, hogy majd előkerül az, ha ma nem, holnap. De másnap, de harmadnap sem lelte a leány a kulcsot; elmúlt az egész hét, mégsem került elő a kulcs.

— De hugám nem mégy te férjhez, mondá végre a legénység, mert egy hét alatt sem fontad le a guzsalyról a szösz!

Igy súlt ki a gonosz restség.

A zsellyeszék. Gróf **, ki hetven éves korában sokat szenvedett a közhíveny miatt, midőn a pozsonyi országgyűlésen volt, tartott magának egy zsellyeszéket, melyet két izmos legény hordozott az országgyűlésig és vissza.

Egyszer fölvetődik hozzá valami számfölötti urodalmi tisztje, minőket úri háznál szoktak tartani, s a kiknek hivataluk abból áll, hogy asztal felett balgaságaikkal a vendégek jókedvét ébren tartásák. Ez meglátja a zsellyeszéket s nagyon megtetszik neki e találmány.

— Már ebben aztán jó lehet járni.

S nem hagyott békét a grófnak, hogy őt abban hordoztassa végig Pozsonyban, mig végre a gróf megengedé neki, hogy üljön bele, hanem előbb kivetette a zsellyeszék fenekét, úgy hogy a mint Kristóf úr belépett, hát egyenesen a földet érték a lábai.

A két hordár erre felkapta a zsellyeszéket s meghordozta azt két óra hosszat hegyen völgyön keresztül.

— Hát milyen utazás esik a zsellyeszékben? kérdé a gróf Kristóf úrtól, a mint nagy fáradtan visszahozták.

— Bizony méltóságos uram, felele ő, ha nem tudtam volna, hogy visznek, azt gondoltam volna, hogy megyek.

** A könyvpusztító. ** Lőrincz sajtósága neme volt az örülteknek, minden újan megjelent könyvet megvett, a himlőoltástul kezdve a téglavetésig és a mi több: azokat el is olvasta. De a mint egy lapot elolvasott, azt menten ki is szakította, s ilyenformán, mikor végig olvasta a könyvet, nem maradt egyéb a kezében, mint annak a táblája; ezt azután szépen betette könyvtárába.

** Egy angol utazik az alföldön, éjszakára kénytelen megszállni valamely magyar paraszt házhoz, s ott mindjárt ágyat vetnek neki. Az angol, ki azelőtt csak paplanokat látott takarózás végett, most megpillantva az irtóztató köpezős dunnát, semmit sem képzelt egyebet, mint hogy ez ismét egy más valakinek a párnája, s hogy Magyarországon így szoktak az emberek alunni, egyik a másik tetején, egész fel a gerendáig. „Eredj fiam, mondá a szolgálattelvő lyánnak, miután lefeküvék a tollverembe nagy szomoruan, siettesd azt az urat vagy asszonyságot, a ki rajtam fog alunni, hogy ne soká késsék, mert magam is álmos vagyok.“

** Új papot kaptak a székelyek; virágvasárnapján tartá a beköszöntő prédikációt s mint afféle újabb irodalomban is jártas ember, a hol lehetett egy egy új szót is bele csúsztatott a beszédébe, ilyen volt a többi között a „súlyegyen.“ Mikor jönnek kifelé a hivek, mondogatják egymásnak, hogy e bizony szép prédikáció volt, de csak már azt ne mondta volna, hogy a „súlyegyen meg“ bennünket.

VILLANYKÁK.

B-től.

□ Egy fiatal tudós semmikép sem akar a kopogó szellemeknek hitelt adni, ezt bizonyos kopogó szellemek — a hitelezők — úgy boszulják meg rajta, hogy ők sem adnak neki többé hitelt.

□ Párisban rendkívül bámulnak egy művészt, ki a szobák plafond-ján égfelé jár lábaival, pedig ez egy felfordult világban igen természetes.

□ Egy faluról jött műbaráttól minap azt kérdé felesége, a Zsidó hölgyet (t. i. az operát) nézzék-e meg, vagy pedig a chinaiakat? .. Mire a vidéki műbarát habozás nélkül válaszolt: Zsidó lányt otthon is láthatunk, de a chinaiak ritkábbak; azért hát csak ezeket nézzük meg.

□ Minap egy ismeretlen zenész, ki azonban még nem sokat játszott Orpheus lantján, legfeljebb hallgatta — egy társaságban sokat hallván az „asztaltáncz“-ról beszélni, ezt valami divatozó társastáncznak vélte s azonnal késznek nyilatkozott hogy ő zenét ír hozzá. E maestro aztán nem tagadhatná, hogy művét négy láb-uaknak írta.

□ Valami énekes megkért egy leányt, de az apa nem akará hozzá adni, mert az a híre volt, hogy a szerelem féltésben valóságos Othello. Nem sokára a fiatal művész Rossini Othellóját énekelte. Másnap következő tartalmú levelkét kap a leány atyjától: „Miótán meggyőződtem, hogy ön csakugyan nem Othello, leányomat elveheti.“

□ Hogy valamely hölgy Chinában a dús vagy szegényosztályhoz tartozik-e? azt leginkább lábukról lehet megismerni, és így természetes, hogy ott a lánynak nem a kezét kérik meg, hanem a — lábát.

□ Miért mennek a chinai hölgyek oly nehezen férjhez? — Mert nem állanak jó lábbon.

BUDAPESTI HIREK.

* * Piacunkon semminek sincs olyan jó kelete, mint a rossz hírek. Az ember bátran megrakhatna egy szekérdereket rossz hírellel és eladhatná mind drága pénzért, egy óra múlva pedig ismét visszakaphatná ingyen, bővített és hibákkal ellátott kiadásban. Mindezen rossz hírek között a legrosszabb az, mellynek sottogásai szerint a nemzeti színház *alaptőkéje* az *elfogyhatás* veszedelmének volna kitéve, mire nézve felhíva érzi magát a nemzeti színház igazgatósága kijelenteni, miszerint ez álhír nem csak teljesen alaptalan, de képtelen is, s bátorodik e tárgyban ő cs. k. fensége, legkegyelmesebb kormányzónk azon legmagasabb kijelentésére hivatkozni, miszerint a nemzeti színház jelenlegi alaptőkéjét senkinek és semmi szín alatt csak egy fillérrel is megcsorbítani nem szabad, s ha legkegyelmesebben előlegezések engedélyeztetnének, azok csak a járandó kamatokat fognák illetni. Ezt egyszer mindenkorra kívántuk mind jó- mind rosszakaróinkkal tudatni.

* * Stéger Tell Vilmos operában lépett fel Bécsben: szép, érczeljes hangja teljesen kivívta a közönség méltánylatát. A lapok is dicsérettel fogadták, csupán kiéjtésére nézve van kifogásuk és ez különös: nálunk Pesten azért rótták meg, hogy a magyar szót németesen ejti ki, Bécsben megfordítva azt találják benne, hogy a németet ejti idegen accentussal.

* * Színházunk tagjai, a Doppler testvérek Prágában adnak hangversenyeket, kitünő sikerrel, szép magyar dallamaink a külföldön is mindenütt elismeréssel találkoznak.

* * Vidéki színházi hírek: a miskolci színház részvényeseinek sikerült 30 ezer pengő forintnyi kölcsönt kieszközölni már felépült színházuk felszerelésére, mely 25 év alatt lesz vissza fizetendő. Sopronban Szöllösi és Szuper színtársasága működik, Balaton-Füredre már megérkezett Latabár kitünően jeles művészársulata. Szolnokra ellenben panaszokat hallunk, hogy Thalia avatottjai nem iparkodnak a közönség pártfogását teljes mértékben kiérdemelni.

* * Irodalmi hírek. Vállalkozó szellemű könyvárusunk Heckenast Gusztáv ismét egy újabb vállalattal gazdagítandja irodalmunkat, s ez leendő magyar adomák gyűjteménye; a beláthatlan mennyiségű mű a lehető legdiszesebb kiállítással, kellő fametszetekkel és a legolcsóbb árral; magában foglalandja mind azon megmérhetlen világot, mely tisztán a magyar népkedély költészetéből eredt, s míg azt egy részről a legtisztábban jellemzi, másfelől legbiztosabban megtanít a magyar nép élet ismeretére. E vállalatot vezetni Jókai Mór és Vas Gereben fogják. — Erdélyi János, a népdalok és mondák gyűjtője viszont jelenleg a magyar tündéregék összegyűjtésével foglalkozik, mellyek Barabás által rajzolt képekkel fognak megjelenni; óhajtunk mindkét vállalatnak a „Falusi esték“ éhez hasonló sikert, mellynek jelenleg közel 6000 előfizetője van!

* * Hogy Magyarországon sem utolsó neme a gyümölcsfáknak az irodalmi vállalkozás, bizonyosságául felhozhatjuk, miszerint nyomdászaink egyike, ki tavaly ilyenkor még nevezetes deficitben volt, az idén egész üzletét eladva, azon minden tartozásai lerovásán felyül még készpénzben harminczötezer pengő forintot nyert. Szerencse rá!

* * Csütörtökön lépett fel színpadunkon Lesniewska kisasszony, a varsói színház első énekesnője, az Alvajáróban s a számos közönséget teljesen elbájoló szép iskolájú éneke s játékának művészi tökélyei által.

* * Pénteken adá nemzeti színpadunkon első hangversenyét Milanollo kisasszony, európai hírd hegédüművész. Előtte párnappal Bülow úr zongoraművész hangversenye gyönyörködtette a válogatott közönséget.

* * B. Kemény Zsigmond előfizetést hirdet három kötet munkára, miknek előfizetési ára csak 2 pf.

ORSZÁGJÁRÁS.

△ Olcsó világosság és tüzelő. Egy angol festékgár tulajdonosa feltalálta mikép kell a festék készítés mellé mellékesen az úgy nevezett villany-világosságot szerezni; egy másik angol pedig vasútlámpát talált fel, mely nem nagyobb egy jókora gyűszűnél, s egyszeri megtöltésre hat óráig ég; az ember öltönye gomblyukába akasztja, s éjjeli utazás közben kényelmesen olvasgat. A feltaláló bebizonyította számokkal hogy vasutakon nappal több szerencsétlenség történik, mint éjjel,

következőleg igyekezzék mindenki éjjel utazni s az ő lámpáiból venni, mely azon előnnyel is bír, hogy télen melegít. Az utcai lámpa gyújtogatók a villanyvilágítás ellen, a fakereskedők pedig a vasut-lámpák ellen akarnak petitiot benyújtani.

△ Még egy angol, s pedig egy tekintélyes lord hirdetteti a lapokban, hogy Surrey grófságban levő birtokain nagy kerteket ligeteket és berkeket rendez, vadállatokról is gondoskodik, hanem még egy remetére volna szüksége természetben. A vállalkozó hét évre fogja magát kötelezni s kap a hét évi remeteségért 1000 font sterlinget. Egy tudós bizottmány fogja őskori adatok nyomán a beszegődő remete butorzatát, ruházatát, ételmezését s napi teendőit szabályozni. A tisztelt lord abban különbözik némelly más országbeli lordoktól, hogy már hasznos és jótékony intézetekre is adott néhány ezer font sterlinget.

△ Művész-élet külföldön. Ira Aldridge Hamburgból, mihelyt vendégszerepeit végzi, Svéd- és Norvég-országba utazik, a telet pedig Petersburgban töltendi. — A párisiakat Petra Camara Spanyol tánczosnő tartja jelenleg lázas állapotban, a berliniek pedig a Pepita-Oliva-lázból gyógyulni kezdenek. Petra Camara nem tánczol úgy mint Elszler vagy mint Ceritto, legfőlebb Lola-Montezhez hasonlítható, de ennél jobban ismeri a közönséget és hódító ereje különösen sebes forgásainak és testhajlásainak vakmerőségében áll. — Horac Vernet korunk legnagyobb festőinek egyike, Algierba visszatért a kabyliai hadjáratban résztveendő. Igen érdekes csataképeket várnak tőle.

△ Érdekes adatok. A pyrmonti játékbankot legközelebb Dufressange marquis vette haszonbérbe 20,000 fridrik-aranyért, s ezenfelül Pyrmont szépítésére és kifosztott játékosok hazaszállítására is néhány száz aranyat kell költenie. Hány embernek kell magát fölakasztani játék után, hogy a marquis meg ne bukják? — Egy másik világhírű játékbank a homburgi. Itt nagyszerű készülétek tétetnek most Canino herczeg fogadtatására, ki a mult nyáron a bankot hallatlan nyéréseivel kimeríté. Minden esetre illy érdem nagyon méltó a legfényesebb fogadtatás biztosítására.

△ Mellyik a legnagyobb egyedárúság? kétségtelenül az, mellyet a nap gyakorol planétánk megvilágításában. A hold e részben nem egyéb házaló kalmárnál, kinek engedélye van időszakonként vásárra járni; a gyertyák pedig és a lámpák valóságos csempészek, falak közé rejtve egy-egy szűk körben világosságot lopván az éj sötétébe. Nevezetes változás elé nézünk. A nap egyedárussága megbukik. Londonban feltalálták és párisban megkísértették villanyos világosságot használni. Minden város és falu kap majd egy villanyos lámpát, melly egészen feleslegessé teszi a napot hat mértföldre terjedő hatalmával; és elértük ime célpontját — a felvilágosodásnak!

△ Volt-e valaha egyetlen őseredeti nyelv, mellyből a többiek elfajulás által származtak? Bizonyosan kellett lenni, ha az emberiség egypár embertől származott. Eddig némelly nyelvészeink után azt hittük, hogy Ádám magyarul conversalt Évával és az archangyallal. Meg van czáfolva. Ha az asztalmozgásban — mint állítják, az őserő nyilatkozik, úgy az asztalbeszédben sem nyilatkozhatik más az ősnyelv-nél. Szászországban a table-moving kísérletei azt eredményezték, hogy egy asztal megszólalt s pedig d betűt a t-vel, a b-t p-vel összevissza cserélve. Az őseredeti nyelv tehát nem egyéb, mint a német nyelv szász dialectusa. Probatum est.

△ Egy kopogó-lélek nevezetes jogkérdésre adott okot! A grossenhaini temető kápolnájából nem rég eltűnt az alamizsna-szekrény heti jövedelmével együtt.

* * Stéger Tell Vilmos operában lépett fel Bécsben: szép, érczeljes hangja teljesen kivívta a közönség méltánylatát. A lapok is dicsérettel fogadták, csupán kifejtésére nézve van kifogásuk és ez különös: nálunk Pesten azért rótták meg, hogy a magyar szót németesen ejti ki, Bécsben megfordítva azt találják benne, hogy a németet ejti idegen accentussal.

* * Színházunk tagjai, a Doppler testvérek Prágában adnak hangversenyeket, kitünő sikerrel, szép magyar dallamaink a külföldön is mindenütt elismeréssel találkoznak.

* * Vidéki színházi hírek: a miskolci színház részvényeseinek sikerült 30 ezer pengő forintnyi kölcsönt kieszközölni már felépült színházuk felszerelésére, melly 25 év alatt lesz vissza fizetendő. Sopronban Szöllösi és Szuper színtársasága működik, Balaton-Füredre már megérkezett Latabár kitünően jeles művésztszűsülat. Szolnokrul ellenben panaszokat hallunk, hogy Thalia avatottjai nem iparkodnak a közönség pártfogását teljes mértékben kiérdemelni.

* * Irodalmi hírek. Vállalkozó szellemü könyvtárosunk Heckenast Gusztáv ismét egy újabb vállalattal gazdagítandja irodalmunkat, s ez leend a magyar adomák gyűjteménye; a beláthatlan mennyiségü mű a lehető legdiszesebb kiállítással, kellő fametszetekkel és a legolcsóbb árral; magában foglalandja mind azon megmérhetlen világot, melly tisztán a magyar népkedély költészetéből eredt, s míg azt egy részről a legtisztábbban jellemzi, másfelől legbiztosabban megtanít a magyar nép élet ismeretére. E vállalatot vezetni Jókai Mór és Vas Gereben fogják. — Erdélyi János, a népdalok és mondák gyűjtője viszont jelenleg a magyar tündéregék összegyűjtésével foglalkozik, mellyek Barabás által rajzolt képekkel fognak megjelenni; óhajtunk mindkét vállalatnak a „Falusi esték“ éhez hasonló sikert, mellynek jelenleg közel 6000 előfizetője van!

* * Hogy Magyarországon sem utolsó neme a gyümölcsfáknak az irodalmi vállalkozás, bizonyosságul felhozhatjuk, miszerint nyomdászaink egyike, ki tavaly ilyenkor még nevezetes deficitben volt, az idén egész üzletét eladva, azon minden tartozásai lerovásán felyül még készpénzben harminczötezer pengő forintot nyert. Szerencse rá!

* * Csütörtökön lépett fel színpadunkon Lesniewska kisasszony, a varsói színház első énekesnöje, az Alvajáróban s a számos közönséget teljesen elbájoló szép iskolájú éneke s játékának művészi tökélyei által.

* * Pénteken adá nemzeti színpadunkon első hangversenyét Milanollo kisasszony, europai híru hegedüművésznő. Elötte párnappal Bülow úr zongoraművész hangversenye gyönyörködtette a válogatott közönséget.

* * B. Kemény Zsigmond előfizetést hirdet három kötet munkára, miknek előfizetési ára csak 2 pf.

ORSZÁGJÁRÁS.

△ Olcsó világosság és tüzelő. Egy angol festékgyár tulajdonosa feltalálta mikép kell a festék készítés mellé mellékesen az úgy nevezett villany-világosságot szerezni; egy másik angol pedig vasútlámpát talált fel, melly nem nagyobb egy jókora gyűszűnél, s egyszeri megtöltésre hat óráig ég; az ember öltönye gomblyukába akasztja, s éjjeli utazás közben kényelmesen olvasgat. A feltaláló bebizonyította számokkal hogy vasutakon nappal több szerencsétlenség történik, mint éjjel,

következőleg igyekezzék mindenki éjjel utazni s az ő lámpáiból venni, melly azon előnnyel is bír, hogy télen melegít. Az utcái lámpa gyújtogatók a villanyvilágítás ellen, a fakereskedők pedig a vasut- lámpák ellen akarnak petitiot benyújtani.

△ Még egy angol, s pedig egy tekintélyes lord hirdetteti a lapokban, hogy Surrey grófságban levő birtokain nagy kerteket ligeteket és berkeket rendez, vadállatokról is gondoskodik, hanem még egy remetére volna szüksége természetben. A vállalkozó hét évre fogja magát kötelezni s kap a hét évi remeteségért 1000 font sterlinget. Egy tudós bizottmány fogja őskori adatok nyomán a beszegődő remete butorzatát, ruházatát, ételmezését s napi teendőit szabályozni. A tisztelt lord abban különbözik némelly más országbeli lordoktól, hogy már hasznos és jótékony intézetekre is adott nehány ezer font sterlinget.

△ Művészet élet külföldön. Ira Aldridge Hamburgból, mihelyt vendégszerepeit végzi, Svéd- és Norvég-országba utazik, a telet pedig Petersburgban töltendi. — A párisiakat Petra Camara Spanyol tánczosnő tartja jelenleg lázas állapotban, a berliniek pedig a Pepita-Oliva-lázból gyógyulni kezdenek. Petra Camara nem tánczol úgy mint Elszler vagy mint Ceritto, legfőlebb Lola-Montezhez hasonlítható, de ennél jobban ismeri a közönséget és hódító ereje különösen sebes forgásainak és testhajlásainak vakmerőségében áll. — Horac Vernet korunk legnagyobb festőinek egyike, Algierba visszatért a kabyliai hadjáratban résztveendő. Igen érdekes csataképeket várnak tőle.

△ Érdekes adatok. A pyrmonti játékbankot legközelebb Dufressange marquis vette haszonbérbe 20,000 fridrik-aranyért, s ezenfelül Pyrmont szépítésére és kifosztott játékosok hazaszállítására is nehány száz aranyat kell költenie. Hány embernek kell magát fölakasztani játék után, hogy a marquis meg ne bukják? — Egy másik világhírű játékbank a homburgi. Itt nagyszerű készülétek tétetnek most Canino herczeg fogadtatására, ki a mult nyáron a bankot hallatlan nyéréseivel kimeríté. Minden esetre illy érdem nagyon méltó a legfényesebb fogadtatás biztosítására.

△ Mellyik a legnagyobb egyedárúság? kétségtelenül az, mellyet a nap gyakorol planétánk megvilágításában. A hold e részben nem egyéb házaló kalmárnál, kinek engedélye van időszakonként vásárra járni; a gyertyák pedig és a lámpák valószínű csempészek, falak közé rejtve egy-egy szűk körben világosságot lopván az éjsötétébe. Nevezetes változás elő nézünk. A nap egyedárussága megbukik. Londonban feltalálták és párisban megkísértették villanyos világosságot használni. Minden város és falu kap majd egy villanyos lámpát, melly egészen feleslegessé teszi a napot hat mértföldre terjedő hatalmával; és elértük ime czélpontját — a felvilágosodásnak!

△ Volt-e valaha egyetlen őseredeti nyelv, mellyből a többiek elfajulás által származtak? Bizonyosan kellett lenni, ha az emberiség egyptár embertől származott. Eddig némelly nyelvészeink után azt hittük, hogy Ádám magyarul conversalt Évával és az archangyallal. Meg van czáfolva. Ha az asztalmozgásban — mint állítják, az őserő nyilatkozik, úgy az asztalbeszédben sem nyilatkozhatik más az ősnyelv-nél. Szászországban a table-moving kísérletei azt eredményezték, hogy egy asztal megszólalt s pedig d betűt a t-vel, a b-t p-vel összevissza cserélve. Az őseredeti nyelv tehát nem egyéb, mint a német nyelv szász dialectusa. Probatum est.

△ Egy kopogó-lélek nevezetes jogkérdésre adott okot! A grossenhaini temető kápolnájából nem rég eltűnt az alamizna-szekrény heti jövedelmével együtt.

* * Stéger Tell Vilmos operában lépett fel Bécsben: szép, érczeljes hangja teljesen kivívta a közönség méltánylatát. A lapok is dicsérettel fogadták, csupán kifejtésére nézve van kifogásuk és ez különös: nálunk Pesten azért rótták meg, hogy a magyar szót németesen ejti ki, Bécsben megfordítva azt találják benne, hogy a németet ejti idegen accentussal.

* * Színházunk tagjai, a Doppler testvérek Prágában adnak hangversenyeket, kitünő sikerrel, szép magyar dallamaink a külföldön is mindenütt elismeréssel találkoznak.

* * Vidéki színházi hírek: a miskolci színház részvényeseinek sikerült 30 ezer pengő forintnyi kölcsönt kieszközölni már felépült színházuk felszerelésére, mely 25 év alatt lesz vissza fizetendő. Sopronban Szöllösi és Szuper színtársasága működik, Balaton-Füredre már megérkezett Latabár kitünően jeles művésztszűsülatá. Szolnokrul ellenben panaszokat hallunk, hogy Thalia avatottjai nem iparkodnak a közönség pártfogását teljes mértékben kiérdemelni.

* * Irodalmi hírek. Vállalkozó szellemü könyvárusunk Heckenast Gusztáv ismét egy újabb vállalattal gazdagítandja irodalmunkat, s ez leend a magyar adomák gyűjteménye; a beláthatlan mennyiségü mű a lehető legdiszesebb kiállítással, kellő fametszetekkel és a legolcsóbb árral; magában foglalandja mind azon megmérhetlen világot, mely tisztán a magyar népkedély költészetéből eredt, s míg azt egy részről a legtisztábban jellemzi, másfelől legbiztosabban megtanít a magyar nép élet ismeretére. E vállalatot vezetni Jókai Mór és Vas Gereben fogják. — Erdélyi János, a népdalok és mondák gyűjtöje viszont jelenleg a magyar tündéregék összegyűjtésével foglalkozik, mellyek Barabás által rajzolt képekkel fognak megjelenni; óhajunk mindkét vállalatnak a „Falusi esték“ éhez hasonló sikert, mellynek jelenleg közel 6000 előfizetője van!

* * Hogy Magyarországon sem utolsó neme a gyümölcsfáknak az irodalmi vállalkozás, bizonyosságul felhozhatjuk, miszerint nyomdászaink egyike, ki tavaly ilyenkor még nevezetes deficitben volt, az idén egész üzletét eladva, azon minden tartozásai lerovásán felyül még készpénzben harminczötezer pengő forintot nyert. Szerencse rá!

* * Csütörtökön lépett fel színpadunkon Lesniewska kisasszony, a varsói színház első énekesnője, az Alvajáróban s a számos közönséget teljesen elbájoló szép iskolájú éneke s játékának művészi tökélyei által.

* * Pénteken adá nemzeti színpadunkon első hangversenyét Milanollo kisasszony, europai híru hegedüművész. Elötte párnappal Bülow úr zongoraművész hangversenye gyönyörködtette a válogatott közönséget.

* * B. Kemény Zsigmond előfizetést hirdet három kötet munkára, miknek előfizetési ára csak 2 pf.

ORSZÁGJÁRÁS.

△ Olcsó világosság és tüzelő. Egy angol festékgyár tulajdonosa feltalálta mikép kell a festék készítés mellé mellékesen az úgy nevezett villany-világosságot szerezni; egy másik angol pedig vasútlámpát talált fel, mely nem nagyobb egy jókora gyűszűnél, s egyszeri megtöltésre hat óráig ég; az ember öltönye gomblyukába akasztja, s éjjeli utazás közben kényelmesen olvasgat. A feltaláló bebizonyította számokkal hogy vasutakon nappal több szerencsétlenség történik, mint éjjel,

következőleg igyekezzék mindenki éjjel utazni s az ő lámpáiból venni, mely azon előnnyel is bír, hogy télen melegít. Az utcai lámpa gyújtogatók a villanyvilágítás ellen, a fakereskedők pedig a vasut-lámpák ellen akarnak petitiot benyújtani.

△ Még egy angol, s pedig egy tekintélyes lord hirdetteti a lapokban, hogy Surrey grófságban levő birtokain nagy kerteket ligeteket és berkeket rendez, vadállatokról is gondoskodik, hanem még egy remetére volna szüksége természetben. A vállalkozó hét évre fogja magát kötelezni s kap a hét évi remeteségért 1000 font sterlinget. Egy tudós bizottmány fogja őskori adatok nyomán a beszegődő remete butorzatát, ruházatát, ételmezését s napi teendőit szabályozni. A tisztelt lord abban különbözik némelly más országbeli lordoktól, hogy már hasznos és jótékony intézetekre is adott néhány ezer font sterlinget.

△ Művész-élet külföldön. Ira Aldridge Hamburgból, mihelyt vendégszerepeit végzi, Svéd- és Norvég-országba utazik, a telet pedig Petersburgban töltendi. — A párisiakat Petra Camara Spanyol tánczosnő tartja jelenleg lázas állapotban, a berliniek pedig a Pepita-Oliva-lázból gyógyulni kezdenek. Petra Camara nem tánczol úgy mint Elszler vagy mint Ceritto, legfőlebb Lola-Montezhez hasonlítható, de ennél jobban ismeri a közönséget és hódító ereje különösen sebes forgásainak és teshajlásainak vakmerőségében áll. — Horac Vernet korunk legnagyobb festőinek egyike, Algierba visszatért a kabyliai hadjáratban résztveendő. Igen érdekes csataképeket várnak tőle.

△ Érdekes adatok. A pyrmonti játékbankot legközelebb Dufressange marquis vette haszonbérbe 20,000 fridrik-aranyért, s ezenfelül Pyrmont szépítésére és kifosztott játékosok hazaszállítására is néhány száz aranyat kell költenie. Hány embernek kell magát fölakasztani játék után, hogy a marquis meg ne bukják? — Egy másik világhírű játékbank a homburgi. Itt nagyszerű készülétek tétetnek most Canino herczeg fogadtatására, ki a mult nyáron a bankot hallatlan nyereséivel kimeríté. Minden esetre illy érdem nagyon méltó a legfényesebb fogadtatás biztosítására.

△ Mellyik a legnagyobb egyedárúság? kétségtelenül az, mellyet a nap gyakorol planétánk megvilágításában. A hold e részben nem egyéb házaló kalmárnál, kinek engedélye van időszakonként vásárra járni; a gyertyák pedig és a lámpák valószínű csempészek, falak közé rejtve egy-egy szűk körben világosságot lopván az éj sötétébe. Nevezetes változás elé nézünk. A nap egyedárussága megbukik. Londonban feltalálták és párisban megkísértették villanyos világosságot használni. Minden város és falu kap majd egy villanyos lámpát, mely egészen feleslegessé teszi a napot hat mértföldre terjedő hatalmával; és elértük ime célpontját — a felvilágosodásnak!

△ Volt-e valaha egyetlen őseredeti nyelv, mellyből a többiek elfajulás által származtak? Bizonyosan kellett lenni, ha az emberiség egypár embertől származott. Eddig némelly nyelvészeink után azt hittük, hogy Ádám magyarul conversalt Évával és az archangyallal. Meg van czáfolva. Ha az asztalmozgásban — mint állítják, az őserő nyilatkozik, úgy az asztalbeszédben sem nyilatkozhatik más az ősnelvnél. Szászországban a table-moving kísérletei azt eredményezték, hogy egy asztal megszólalt s pedig d betűt a t-vel, a b-t p-vel összevissza cserélve. Az őseredeti nyelv tehát nem egyéb, mint a német nyelv szász dialectusa. Probatum est.

△ Egy kopogó-lélek nevezetes jogkérdésre adott okot! A grossenhaini temető kápolnájából nem rég eltűnt az alamizna-szekrény heti jövedelmével együtt.

Egy megkérdezett kopogó lélek azt mondá, hogy a szekrény a temetőr kanapéja alatt van. A nyomozásból kitűnt, hogy nem igaz. A temetőr elment egy ügyvédhez és a rágalom miatt becselenítési pört akar kezdeni a kopogó lélek ellen. Ki lesz a bíró? Mikép fog az idézés kézbesitetni? Hát a megjelenés?... Nagy tér a jogtudósok vitatkozásaira. . . .

F E L S Z Ó L Í T Á S.

A nemzeti színház igazgatóságának hírével alúlrít értesíti az eredeti dráma-írókat, fordítókat, és vidéki színházakat, miszerint az eredeti, és fordított darabokat a vidéki színésztársulatokhoz szétküldözni következő feltételek alatt vállalkozik:

1. Az eredeti színműírók és fordítók által meghatározandó tisztelet díjnál többet soha, és semmi ürügy alatt nem fog követelni az illető színházaktól; ellenben megbizottjai által országszerte örködni fog, hogy a szerzők és fordítók jogengedélye nélkül senki se adathassa a néki bizományba átadott darabokat, s az ilyenek ellen a törvényes eljárást megkezdeni el nem mulasztandja. A szerzők, és fordítók a nekik jutandó tiszteletdíjből csak öt száztolit fognak fizetni a kezelés fáradaimai, és költségeiért.

2. A darabok lemásolása irodájában történendvén, ezekkel együtt a pesti rendezés tervét is (a mellyhez színpadi állások, díszlet, butorzat, és jelmezek tartoznak) küldi, melly szerint a rendezés éppen úgy fog történhetni, mint a nemzeti színpadon, s ezért külön díj nem fog fizettetni, úgy szintén a darabok correct lemásolásáért kezeskedik, s mindezek mellett is egy darabnak lemásolási díja 4 pengő forintnál többet soha sem fog meghaladni, sőt a kisebb daraboknál tetemesen kevesebb leend.

3. A nemzeti színpadon előadatott darabokat az előadás után rögtön küldendi.

4. A darabokat megszerzők a befizetendő öszvegről nyugtát fognak kapni, s az így megszerzett darabokat, az igazgató társasága által mindenütt adathatja; s a megszerző színész azon társasággal, a mellynek az adatás alkalmával valódi tagja; de a megszerzett darabot senkinek sem adhatja el, engedheti át, az csupán személyéhez kötött jog leendvén.

5. Az énekes darabok partitúráiért külön díj fizettetik a partitúra nagyságához képest.

6. Megbízásokat, és megrendeléseket bérmentes levelekben kér tétetni.

Pest 1853, Junius 17. Ösz-utca 10. szám.

SZÁSZ LAJOS,

nemzeti színházi alügyelő.

Mai számunkat tárgyhalmaz miatt egy negyedível megsaporítottuk. Szerk.

FELELŐS SZERKESZTŐ

TOLNAI GRÓF FESTETITS LEO.

PEST, 1853.

EMICH GUSZTÁV KÖNYVNYOMDÁJA.

☞ Rendkívüli hírű munka, és olcsó! ☜

Kilián György, egyetemi könyvtárosnál Pesten, a váczi-utczában
Parkfriederházban megjelent és minden könyvtárosnál kapható :

TAMÁS BÁTYA

KUNYHÓJA;

vagy :

Néger élet a rabszolga-tartó amerikai államokban,
Beecher Stowe Henriette

után, angolból

Irinnyi József.

Négy kötet ára 2 forint 20 krajczár pengő pénzben.

Az újabb kor leghíresebb műve ezen könyv. Amerikában és Európában mindenütt ropant és hirtelen tetszést vivott ki magának. — Szerzőjének egyszerű, de emelkedett lelke, mely a kedélyes előadásban oly tisztán tükrözi magát, a munka nemes, keresztényi jelleme, tárgyának újdonsága, különös érdekessége, alkalmatossága, hogy az ember szinte csodálja, mikép is történetelt, hogy ezen tárgy régen ki nem zsákmányoltatott a világ-irodalomban, minden olvasót mélyen meghat. — A szenvedések és igaztalanságok rajzát, mellyeknek a szegény négernek ki vannak téve, semmi jószívű ember sem olvashatja dobogó kebel nélkül. Különös hatással fog ezen könyv lenni mind arra, ki az anyai érzés, szeretet, általában a nemes érzelmek, indulatok iránt fogékonyssággal bír. Látszik, hogy szerző valóban szívből folyt érzéssel írt. — Nagy érdeklődéssel bír ezen könyv továbbá, mivel a négerélet leírását, az amerikai viszonyok ismertetését foglalja magában. A lelkiismeret hangja ez, előmozdítani a szegény rabszolgák felszabadítását.

„Nagy tettek korát éljük,” mondja ezen könyv egyik személye, St. Clare. „Hűség és önzetlenség mutatkoznak a világban itt-ott. A magyar nemesek milliókat szabadítottak fel, ropant pénzáldozattal; és talán köztünk is akadnak nemes szelleműek, kik a becsületet és igazságot nem fogják dollárokkal vetni mérlegbe.”

A *Boston Register*, amerikai lap, így szól e műről: „Üdvözljük e könyvet, mint egyik leghatalmasabb eszközt, melyet az emberi ész, a hazánkra nehezedett iszonyú átok megszüntetésére, előidézett.

Orin Fowler, Massachusetts állam egyik képviselője, ezen könyv megjelentekor így szólott róla az egyesületi képviselő házbán: „Egy új-angliai nő Tamás bátya kunyhója cím alatt bizonyos történetet ad elő, mely könyv az előadás ereje és jellem-festés szempontjából páratlan, és hol az emberi szívben a szabadság szelleme dobog, mindenütt fogják azt olvasni.”

A *Morning Star* pedig így szólott: „Olvasó, vegye meg Tamás bátya kunyhóját. Menjen érte, küldjön érte postán, — küldjön érte bármikép, a mint tud, — csak hogy megszerezze. Semmi esetre se váljék meg e világtól, mielőtt, korunk ezen történetét nem olvasta.”

Postán megrendelhetni 2 ft 36 kr. pp. bérmentett megküldésével.

Pesten, 1853. Emich Gusztáv könyvnyomdája.

